Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
...АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...921 оной ... гарана | № 27 (16550) | 1984 оной февралиин 2, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

Ю. В. АНДРОПОВОЙ ЮНЕСКО-гэй ГЕНЕРАЛЬНА ДИРЕКТОРЭЙ БЭШЭГТЭ ЭЛЬГЭЭҺЭН ХАРЮУ

...еральна директор, ...эй хуби заяан ту... ...кэл бодолые ха... ...үй сагай эхиндэ» ...гээһэндэтнай баяс...

...рдилдэн гаргалга... ...най аюулай то... ...ашарамдуулан, Та... ... хүдэлгэн байһан ...дангүй байхын ар... ...ээ, тиимэ аюул ... байна. Зүгөөр энэ ...олоһон бэшэ. Бүм... ... өөрын эзэмдэлгэ ...э, бусадта ажа... ...рим баадхаха эрхэ... ...өһэдыгөө тоолодог ...эг түримхэй хараа ...гшүүрилтэй байда... ...һэн болоһон ушар оло миллион хүнүүдтэ тон эли тодо.

Уласхоорондын байдалай талаар Советскэ Союз ондоо хараа шугам баримталдаг шуу. Энэ хараа шугам хадаа Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин, тэрэнэй тусхай эмхи зургаан болохо ЮНЕСКО-гэй Уставуудай ёһо дүримүүдтэй зохилдон таарадаг.

Эб найрамдалай ба уласхоорондын хани барисаанай аша туһада зорюулан, танай толгойлдог организациин бэелүүлдэг ажал ябуулгые ЮНЕСКО-гэй диилэнхи гэшүүн-гүрэнүүдтэй нэгэн хамта бидэ дэмжэнэбди. Түгшүүрилтэй байдалай улам һүжэржэ байһан сагта нимэ хани барисаа бэхижүүлгэ, хүгжөөлгэ тусхай удха шанартай болоно. Бата найдамтай эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэлэй хэрэгтэ ЮНЕСКО ехэ юумэ бүтээжэ шадаха байна.

Эрдэм наукын, соёлой болон гэгээрэлэй талаар бэелүүлэгдэхэ ЮНЕСКО-гэй үмэнэхи зорилгонууд хадаа расизмда, апартеидтэ, уласхоорондын экономическа харилсаануудта ямар нэгэн адли тэгшэ бэшэ гурим тогтоохо алибаа һэдэлгэнүүдтэ эсэргүү тэмсэлтэй нягта холбоотой бшуу. Колониальна дарлалтын бузар сагай үеые һануулһан эдэ мэтын үлэгдэлнүүдтэ эсэс табиха гэһэн ЮНЕСКО-гэй оролдолгые имагтал дэмжэхэ хэрэгтэй.

Арадууд хоорондын хани халуунаар үгэеэ ойлголсолгын, хани барисаанай эрхэ байдал тогтоолгодо, эб найрамдалай, дайнай аюулые сарахын түлөө тэмсэлдэ олониитэдэ мэдээсэл дамжуулха хэрэгсэлнүүд ехэ үүргэ дүүргэхэ байна бшуу. Тиимэһээ «мэдээсэлэй империализмые», энэ хэрэгые баруунай монополиин хүсөөр ябуулха гэһэн һанаашалгые усадхалгада туһалмаар мэдээсэлэй талаар уласхоорондын шэнэ системэ байгуулха асуудалда ЮНЕСКО-гэй анхаралаа хандуулжа байһанинь манда ойлгосотой.

Тэрэнэй бүридэлдэ ородог диилэнхи олон гүрэнүүдэй эрилтэдэ нимэ хараа шэглэл харюусана. Энээнииие 1984—1989 онуудай туршада ЮНЕСКО-гэй бэелүүлхэ ажал ябуулгын түсэбые тэдэнэй һайшааһан ушар гэршэлнэ бшуу.

ЮНЕСКО-дэ ородог хани барисаата, амжалтатайгаар бэе бэедээ аша туһатайгаар харилсажа байгаа гүрэнүүдтэ эсэргүүсэхэ һэдэлгэ хэн гарганаб, тэдэнэр хамаг харюусалгые бэедээ даажа абаха ушартай гэжэ мэдэрхэ ёһотой. Тиигээдшье хэнэй тэдэнэй нүхэр, хэнэй дайсан байһые арадууд үшөө дахин бодотоор ойлгожо абаха байха.

СССР ба ЮНЕСКО хоёрой хоорондын хани ёһоной харилсаанай саашанхи хүгжэлтэ хадаа арадуудай ажабайдалай эрилтэдэ, эб найрамдалай ба дэбжэлтын хэрэгтэ харюусаха байһандань этигэнэб.

Һайн һайханиие хүсэгшэ, хүндэлэгшэ

Ю. В. АНДРОПОВ.

А.-М. М'БОУ-гай БЭШЭГ

...Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. В. ...ЮНЕСКО-гэй генеральна директор А.-М. М'Боу ...й эхиндэ» гэһэн ...ые эльгээбэ. Энэ ...1984—1989 онуудта организациин бэелүүлхэ ... болзорой хоёрдохи түсэб бэлдэлгэтэй дашарамдуулан, ЮНЕСКО-дэхи дэлхэйн асуудалнууд тухай удаан саг соо сэдьхэжэ ябаһан бодолоймни үрэ дүн болоно гэжэ тэрэ хабсаргалта бэшэг доторoo тэмдэглэнэ. Генеральна конференци дээрэ хэлэгдэһэн дурадхалнуудай ёһоор, энэ түсэб дэлхэйн асуудалнуудые гүнзэгыгөөр, шэнжэлэлгын үндэһэ һуурида түшэглэхэ зэргэтэй гэжэ бэшэг соо хэлэгдэнэ. Энэ зорилгоор гэшүүн-гүрэнүүдтэй, уласхоорондын правительственна болон правительственна бэшэ организацинуудтай, али олон ажал ябуулагшадтай үргэн хөөрэлдөөн үнгэргэгдэһэн байна.

Хэлэгдэһэн элдэб удхатай һанамжануудые үргэнөөр харуулхые би оролдооб гэжэ А.-М. М'Боу бэшэнэ. Зүгөөр энэ минии бэлдэһэн текст эсэсэй эсэстэ мүнөө үеын дэлхэйе, түүхые өөрымни адаглалгаһаа болоно ааб даа. Тиигэжэ тэрэниие тайлбарилан ойлгохо, ерээдүй сагта юу бүтээхэ ёһотойб, мүнөө үе сагай эрилтэдэ ямар харюу үгэлтэйб гэһэн удхатай.

Генеральна конференци өөрынгөө дүрбэдэхи, онсо яаралтан сесси дээрэ ЮНЕСКО-гэй дунда болзорой хоёрдохи түсэб баталаа. Тиихэ зуураа ном соо хэлэгдэһэн бодолые дэмжэһэн байна. Тэрэнээ Танда эльгээхэ гүн хүсэлэнтэйб гэжэ бэшэгэйнгээ эсэстэ А.-М. М'Боу заана.

(ТАСС).

...ЛАЙ БҮТЭЭСЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛҺЭНЭЙ АШААР

...ЫН АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНТО АВИАЦИОННО ЗАВОДОЙ КОЛЛЕКТИВЭЙ 1984 ОНОЙ

...ЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

...-гай декаб... ...) Пленумэй, ...вно Соведэй ...н шиидхэбэ... ...ажалша кол... ... ажал ябуул... ... программа ...үсэбһөө га... ...үтээсые дээ... ...н продукциин ...н доошолуул... ... манай заво... ...шэд гүн уд... ... даабари бол... ...баа. Имагтал ...өөсэ арга бо... ...шадамар бэр... ...лгэ, ажалай ...эмхидхэл эдэ ...нуудаа нэрэ... ...эр дүүргэхэ ... коллективтэ ...й. ...далдаха жэ... ...екабриин 29... ...жэ хараалаг... ...угааха «Бел... ...эй түрүүшын ...шина бүтээн ...ай хэрэглэм... ...гаргалгые үн... ...хиһээ 1 миллион түхэригөөр ехэ болгохо.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргэһэнэй, түрүү нормо болон нормативуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар түсэбһөө гадуур ажалай бүтээсые 1 процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн 0,5 процентээр нэмээжэ хямдаруулха. Ажалай гаргаша доошолуулха даабарияа 1 процентээр үлүүлэн дүүргэхэ. Бүхы хүдэлмэришэдэй 72 процентыень ажалай эмхидхэлэй ба түлбэриин бригадна гуримаар хүдэлдэг болгохо. Үйлэдбэриин техническэ хэмжээ дээшэлүүлхын тулада технологическа 15 шэнэ арга үйлэдбэридэ ашаглаха. Программна хүтэлбэрилгэтэй станогууд дээрэ 250 хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргадаг болохо, түмэр болбосоруулдаг түхеэрэлгэнүүдэй хүдэлмэриин халаанай коэффициентые 3 процентээр дээшэлүүлхэ.

Нөөсэ арга боломжонуудаа гамтайгаар, зүбөөр хэрэглэһэнэй ашаар электрын элшэ хүсэ ба түлишые 3 процент, модоной материалнуудые 4,5 процент, автомобильна түлишые 9 процент алмаха.

Техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлхэ хүдэлмэриеэ саашадань үргэлжэлүүлхэ. Жэшээнь, шэнэ технологическа 35 түхеэрэлгэ тодхожо, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ. Хүбсаһа угаадаг машинануудые бүтээдэг цехтэ дээгүүр юумэ зөөхэ конвейер хабсаргажа дүүргэхэ, түмэр шэрдэдэг тусхай автомат хоёр линии хабсаргагдаха.

Олон хүдэлмэришэдэй бар хүсөөр хэгдэдэг хүндэ хүшэр хүдэлмэри оньһожоруулагдажа, хүнгэдхэгдэжэ, тиимэ ажал усадхагдаха юм. Оньһожоруулагдамал ажал дээрэ хүдэлдэг хүдэлмэришэдэй тооe 64,2 процентдэ хүргэхэ.

Авиазаводойхидой уялганууд соо үйлэдбэриин культура дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин ашаг үрые арьбадхаха түсэбөө бэелүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха, байрын гэрнүүд болон социально-соёлой хэрэглэмжын объектнүүдые бариха талаар тодорхой хэмжээнүүд хараалагданхай.

Хамһабарини ажахыда 120 гахайн байра, теплицэ барижа дүүргэхэ. Заводой хүдөө ажахын цехһээ 1984 ондо 750 центнер гахайн мяха (үүсэлһэн шэгнүүрээр), 400 центнер хартаабха, 100 центнер үгэрсэ абаха, 300 тонно витаминтай ногооной гурил бэлэдхэхэ.

Уялганудай гол шухалань гэхэдэ, ажалай журам һайжаруулха, электрын элшэ хүсэ, түлишэ, түмэр гамтайгаар гаргашалха; залуу хүдэлмэришэдые һургаха, хүдэлмэришэдэй залуу халаание бэлдэхэ, дунда һургуулинуудтай харилсаа холбоотой байха гэхэ мэтэ нөөсэ арга боломжонуудта түшэглэхэ ябадал болоно.

Прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлтэй авиационно заводой коллектив заншалта социалис мүрысөөгөө үргэлжэлүүлхэ.

Һунгуулиин окружной комиссиин заседани дээрэ СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар барилга-хабсаралтын 834-дэхи поездын модошо дархашуулай бригадир В. Ц. Санданов бүридхэлдэ абтаба. Железнодорожно һунгуулиин 514-дэхи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар бүридхэлдэ абтаһан тухай үнэмшэлгые һунгуулиин окружной комиссиин түрүүлэгшэ В. Н. Вовк нүхэр Сандановта барюулба.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ОЛОНИИТЭ ДЭМЖЭБЭ

коммунистнууд ба партийна бэшэ хүнүүдэй эбдэршэгүй бата нэгэдэлые элирхэйлэн харуулна.

Улаан-Үдын хүдөөгэй һунгуулиин 361-дэхи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь Анатолий Михайлович Беляковые дэбжүүлхэ тухай Тимлюйн асбоцементнэ хэрэгсэлнүүдэй заводой, Байгалай леспромхозой, 16-дахи тоннельнэ отрядай, Яруунын районой «Коммунизм» колхозой, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын коллективүүдэй шиидхэбэринүүдые ажалшадай түлөөлэгшэд мүнөө зүбшэн хэлсэхэ гэжэ суглараад байна. Ушар иимэһээ коллективүүдэй түлөөлэгшэд өөрынгөө һанамжа дурадхалнуудые оруулха бэзэ гэжэ найданаб.

Тимлюйн асбоцементнэ хэрэгсэлнүүдэй заводой профкомой түрүүлэгшэ Л. И. Суворова түрүүлэн үгэ абажа, нүхэр А. М. Беляковой ажалай намтар тухай хөөрэбэ.

Окружной зүблөөн дээрэ үгэ хэлэгшэд — Яруунын районой «Коммунизм» колхозой профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ Ц. Д. Галсанов, Байгалай леспромхозой парткомой секретарь А. В. Гладких, Хурамхаанай районой Аргатын совхозой һаалишан С. Б. Тарасова, «БАМтоннельстрой» барилгын управлениин 16-дахи тоннельнэ отрядай электрогагнууршан И. П. Шестаков, Хэжэнгын дунда һургуулиин багша О. Н. Дугарцыренова, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын директор Л. П. Бурков, Баргажанай Адагай загаһанай комбинадай кадрнуудай таһагай начальник А. Я. Гаськова, Хориин районой Үдын совхозой директор Ц. Ж. Ширабдоржиев, Баунтын районой түбэй больницын врач О. Ф. Тетерина гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, Улаан-Үдын хүдөөгэй һунгуулиин 361-дэхи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляковой кандидатурые нэгэн һаналтайгаар дэмжэбэ.

Һунгалтын урда тээхи окружной зүблөөндэ хабаадагшад Улаан-Үдын хүдөөгэй һунгуулиин 361-дэхи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **Анатолий Михайлович Беляковые** дэбжүүлхэ тухай баталан абаһан шиидхэбэринүүдые дэмжэхэ гэһэн тогтоол нэгэн дуугаар батална.

С. ОЧИРОВ.

Хориин округ

Хори. СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй һунгалта Буряадай АССР-һээ үнгэргэхэ Хориин һунгуулиин 524-дэхи округой харьяата Хэжэнгын, Хориин, Яруунын, Баунтын районуудай ажалша коллективүүдэй, ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд эндэ сугларба.

Һунгуулиин 524-дэхи округой ажалшадай түлөөлэгшэдэй һунгалтын урда тээхи зүблөөе КПСС-эй Хориин райкомой нэгэдэхи секретарь **П. В. Бахаев** нээгээ.

Удаань Анаагай совхозой парткомой секретарь Б. Д-Н. Цыреновтэ үгэ үгтэбэ.

Хориин һунгуулиин 524-дэхи округой харьяата районуудай ажалшадые Д. Ж. Дондоковагай түлөө дуугаа үгэхыень уряалнабди гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ.

Зүблөөн дээрэ Хориин районой Ашангын сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Б.-С. Н. Бадмаев, Яруунын райгүйсэдкомой таһагые даагша П. Г. Виноградов, Хэжэнгын районой Загаһатын совхозой хонишон Е. Х. Пинтаева, Дээдэ-Үдын ЛПХ-гай хүдэлмэришэн Ю. Н. Красотенко, Хориин һунгуулиин 524-дэхи окружной һунгуулиин комиссиин секретарь партиин Хориин райкомой секретарь С. Р. Очиров болон бусад ажалшадай коллективүүдэй шиидхэбэриие һайшаан дэмжэхыень сугларагшадые уряалһан байна.

Зүблөөндэ хабаадагшад **Дулма Жимбуевна Дондоковае** Хориин һунгуулиин 524-дэхи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадаар һунгагдаха зүбшөөлөө үгэхыень гуйха гэһэн шиидхэбэри баталан абаба.

Мүн округой һунгагшадта хандаһан Хандалга нэгэн дуугаар һайшаан абтаа. Тиихэдэ СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюурнууд тус суглаан дээрэ баталагдаһан байна.

Г. БАДМАЕВ.

Баргажанай округ

Районой соёлой байшан соо Баргажанай һунгуулиин 518-дахи округой ажалшадай һунгалтын урда тээхи зүблөөн болобо. Хойто-Байгалай, Хурамхаанай, Баргажанай районуудай коллективүүдэй, ниитын эмхинүүдэй коллективүүдэй түлөөлэгшэд сугларaа. КПСС-эй Баргажанай райкомой секретарь **В. Я. Маховай** һунгагшадай зүблөөе нээһэнэй удаа Баргажанай 1011-дэхи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи мастер Р. С. Гатин үгэ хэлэхэдээ, Баргажанай һунгуулиин 518-дахи округһоо дэбжүүлэгдэһэн СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Барилгын талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ С. В. Башиловай намтар тухай сугларагшадта хөөрэжэ үгэбэ.

Зүблөөн дээрэ үгэ хэлэһэн Баргажанай леспромхозой слесарь М. Г. Мисюркеев, КПСС-эй Хурамхаанай райкомой секретарь В. И. Будаев, БАМ-ай 708-дахи барилга-хабсаралгын поездын ахалагша инженер С. И. Дзецина, мүн БАМ-ай 11-дэхи тоннельнэ отрядай проходчик Н. Б. Добханов гэгшэд ажалша коллективүүдэй шиидхэбэриие дэмжэхыень сугларагшадые уряалһан байна.

Зүблөөндэ хабаадагшад Баргажанай һунгуулиин 518-дахи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар **Сергей Васильевич Башиловые** һунгагдаха зүбшөөлөө үгэхыень гуйха гэһэн шиидхэбэри баталан абаба.

Удаань депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюурнуудые баталагдаа.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Хяагтын округ

Һунгалтын урда тээхи окружной зүблөөн уржадэр Хяагта хотодо үнгэрэбэ.

КПСС-эй Хяагтын райкомой нэгэдэхи секретарь **К. Д. Лубсандоржиев** зүблөөе нээхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй болон областной партийна XXXII конференциин шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, хоёр районой ажалшадай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай сугларагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Ленинэй орденто Забайкальска сэрэгэй округой сэрэгүүдые командалагша генерал-полковник **Станислав Иванович Постниковые** СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ гэһэн ВСЖД-гэй Наушки станциин, Хяагтын районой Хүдэриин совхозой болон Бэшүүрэй районой «Дружба» колхозой коллективүүдэй шиидхэбэриие дэмжэхэ, Хяагтын һунгуулиин 523-дахи округһоо һунгагдаха зүбшөөлөө үгэхэ гуйлтатайгаар тэрээндэ хандаха гэһэн шиидхэбэри суглаанда хабаадагшад абаһан байна.

Д. ЦЫДЫПОВ.

Сэлэнгын округ

Сэлэнгын һунгуулиин 362-дохи округто ородог районуудай ажалшадай түлөөлэгшэдэй һунгалтын урда тээхи окружной зүблөөн болобо.

КПСС-эй Гусиноозерско горкомой нэгэдэхи секретарь **А. С. Аржанович** зүблөөе нээгээ. Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой профкомой түрүүлэгшэ С. Е. Брылев А. П. Калашниковай ажалай намтар тухай хөөрэжэ үгөө.

Зүблөөндэ хабаадагшад **Анатолий Петрович Калашниковые** Сэлэнгын һунгуулиин 362-дохи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадаар һунгагдаха зүбшөөлөө үгэхыень гуйха гэһэн шиидхэбэри баталан абаба.

Н. НАМСАРАЕВ.

• • •

Тэрэшэлэн Загарайн, Зэдын, Кабанскын, Гусиноозерско, һунгуулиин округуудта һунгалтын урда тээхи окружной зүблөөнүүд боложо үнгэрэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведтэ, мүн Национальностьнуудай Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ һунгуулиин окружной комиссинууд СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудые бүридхэлдэ абажа үсэглэлдэр дүүргэбэ.

Республикын ХҮНДЭЛЭЛЭЙ САМБАР

КПСС-эй ОБКОМДО, БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ, ОБЛПРОФСОВЕДТЭ БОЛОН ВЛКСМ-эй ОБКОМДО

ПРОМЫШЛЕННОСТИИН, БАРИЛГЫН, ТРАНСПОРТЫН, ХЭЛХЕЭ ХОЛБООНОЙ, ХУДАЛДАА НАИМААНАЙ БОЛОН АЖАҺУУДАЛАЙ ТАЛААР ХАНГАЛГЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ ДУНДА 1983 ОНОЙ ДҮРБЭДЭХИ КВАРТАЛДА ДЭЛГЭРҺЭН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮДЭЭР УДААДАХИ КОЛЛЕКТИВҮҮД ИЛАЖА, ДАМЖУУЛГЫН УЛААН ТУГТА, РЕСПУБЛИКЫН ХҮНДЭЛЭЛЭЙ САМБАРТА БЭШЭГДЭХЭ ЭРХЭДЭ ХҮРТЭБЭ

МАШИНА БҮТЭЭЛГЫН БОЛОН МЕТАЛЛ БОЛБОСОРУУЛГЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Прибор бүтээлтын үйлэдбэриин нэгэдэл. Нормативно-сэбэр продукциингаа түсэб 103,9, ажалай бүтээсын — 104,5, нэмэлтэ олзын — 100,5, продукци худалдаха түсэбөө нэгэдэл 100 процент дүүргэһэн байна.

ЭНЕРГЕТИЧЕСКЭ ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Гусиноозерско ГРЭС. Эндэ электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ түсэб 100,8, ажалай бүтээсын — 101,5, технологическа гол түхеэрэлгэ заһабарилха даабари 108,7 процент дүүргэгдээ.

ГОРНОРУДНА ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат. Комбинадай коллектив продукци худалдаха түсэбөө 104,3 процент, концентрат гаргаха түсэбөө 101,8, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 104,6 дүүргэбэ.

ГЕОЛОГО-БЭДЭРЭЛГЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Сэлэнгын экспедици. Нөөсэ хэбтэшэнүүдэй ургалтын түсэб 109,5, ажалай бүтээсын — 104,2 процент, геологическа даабари һайн шанартайгаар дүүргэгдэһэн байна.

ТҮМЭР ЗАМАЙ ТРАНСПОРТЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Зүүн-Сибириин түмэр замай дохёогой болон хэлхеэ холбооной Улаан-Үдын дистанциин коллектив ажалай бүтээсын түсэб 100 процент дүүргэжэ, дохёогой, хэлхеэ холбооной хэрэгсэлнүүдые таһалгаряагүйгөөр хүдэлгэхэ арга хангаһан.

ПРОМЫШЛЕННА БАРИЛГЫН МАТЕРИАЛНУУДАЙ БОЛОН БАРИЛГЫН ИНДУСТРИИН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Таловкын түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй заводто нормативно-сэбэр продукциин түсэб 111, ажалай бүтээсын — 113,9, продукци тушаалгын — 100 процент дүүргэгдэһэн.

МОДО БЭЛЭДХЭЛЭЙ БОЛОН МОДО БОЛБОСОРУУЛГЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Республикын түлишын промышленностиин министерствын Ивалгын леспромхоз нормативно-сэбэр продукциин түсэбые 114,3, ажалай бүтээсын —103,9, нэмэлтэ олзо орошын —188, продукци тушаалгын түсэбые 100 процент дүүргэжэ амжаа.

ХҮНГЭН ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Үйлэдбэриин «Туяана» гэжэ оёдолой нэгэдэл нормативно-сэбэр продукци худалдаха түсэбөө 100,6, ажалай бүтээсын — 100,1, нэмэлтэ олзо орошын —142,7, продукци тушаалгын түсэб 100 процент дүүргээ.

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Улаан-Үдын хилээмэнэй комбинат. Эндэ продукци худалдаха түсэб 103,4, ажалай бүтээсын түсэб—102,7 нэмэлтэ олзо орошын — 113,4, продукци тушаалгын түсэб 100 процент дүүргэгдэһэн байна.

БАРИЛГЫН ЭМХИНҮҮДҺЭЭ

Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилтын заводой барилгын управлени. Барилгын продукциин түсэб 3,1 дахин, ажалай бүтээсын—11,9 процентээр, гэр байрые ашаглалгада тушаалгын түсэб 2 дахин үлүүлэн дүүргэгдэһэн, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин өөрын үнэ сэн нилээд доошолуулагдаһан байна.

ХАБСАРАЛГЫН ТУСХАЙ ШЭГЛЭЛТЭЙ ЭМХИНҮҮДҺЭЭ

«Востокэнергомонтаж» трестын Гусиноозерско хабсаралгын управлени ажалай бүтээсын түсэбые 103 процент дүүргэһэн, барилгын товарна продукциин түсэбые 2,1 дахин, нэмэлтэ олзо орошын — 2 дахин үлүүлэн дүүргэһэн, барилгануудаа һайн шанартайгаар ашаглалгада тушааһан байна.

БАЙГАЛ-АМАРАЙ ТҮМЭР ЗАМАЙ БАРИЛГА-ХАБСАРАЛГЫН ЭМХИНҮҮДҺЭЭ

«Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 708-дахи поезд. Барилгын товарна продукциин түсэб 127,4, ажалай бүтээсын 121,4 процент дүүргэгдэһэн, ажал хүдэлмэриин өөрын үнэ сэн доошолуулагдаһан, ажалай түлөөһэн, барилгын материалнууд алмагдаһан.

ПРОЕКТНЭ ЭМХИНҮҮДҺЭЭ

«ЗабайкалпромстройНИИпроект» институт. Дүүргэгдэһэн проектын түсэб эндэ 128,1, тематическа түсэб — 100, ажалай бүтээсын — 107,2, нэмэлтэ олзо орошын түсэб — 173,2 процент дүүргэгдээ.

АЖАҺУУДАЛАЙ-КОММУНАЛЬНА АЖАХЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Үйлэдбэриин «Бурятводоканал» нэгэдэл. Уһые аша үрэтэйгөөр гаргашалгын түсэбые 102,5, нэмэлтэ олзо орошын түсэбые нэгэдэл 112,8 процент бэелүүлээ.

АВТОМОБИЛЬНА ТРАНСПОРТЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Госкомсельхозтехникын транспортна 2-дохи предприяти ашаа зөөлгын хэмжээнэй түсэбые 165,9, ажалай бүтээсын түсэб—118,4 процент дүүргэһэн байна.

ГОСКОМСЕЛЬХОЗТЕХНИКЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Үдын тусхайта отделени. Продукци худалдалгын түсэб 103, ажалай бүтээсын — 101, нэмэлтэ олзо орошын — 103 процент бэелүүлжэ шадаа.

ОЙ МОДОНОЙ АЖАХЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Кикын оньһожоруулагдаһан ой модоной ажахы. Нормативно-сэбэр продукциин түсэбые 107, ажалай бүтээсын — 100, нэмэлтэ олзо орошын түсэбые 100,7 процент дүүргээ.

ХЭЛХЕЭ ХОЛБООНОЙ ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Хэлхеэ холбооной Захааминай районно узел. Продукциин хэмжээнэй түсэб 103,6, ажалай бүтээсын 103,5 процент бэелүүлжэ, продукциин өөрын үнэ сэнгые хямдаруулаа.

ХУДАЛДАА НАИМААНАЙ, НИИТЫН ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Хяагтын универсальна горторг. Эд бараанай эрьесын түсэб 105,3, ажалай бүтээсын — 105,1, нэмэлтэ олзо орошын түсэб 130,5 процент дүүргэгдэһэн.

АЖАҺУУДАЛАЙ ХАНГАЛГЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Үйлэдбэриин «Буряттелерадиобыттехника» нэгэдэл. Ажаһуудалай талаар хангалгын түсэб 111,5, ажалай бүтээсын — 113,8, нэмэлтэ олзо орошын, түсэбые 125 процент дүүргэһэн байна.

ШАГНАЛ

Багшын эрдэмэй ажал ябуулгые олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ябуулһанайнь түлөө түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшын институдай философиин кафедрые даагша, философиин эрдэмэй доктор профессор Владимир Иосифович **Затеевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

• • •

Республикын ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө түрэһөөр 80 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, тусхайта пенсионер Василий Бахаевич **Танхаевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

• • •

Совет органуудта, республикын социальна тэдхэмжын органуудта олон жэлэй туршада һайнаар ажаллаһанайнь түлөө түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй социальна тэдхэмжын министрэй орлогшо Василий Данилович **Минеевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮГЭЛДЭР АЛХАМУ…

Буряадай АССР-эй экономическа болон социальна хүгжэлтын 1983 оной гү… түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай

БУРЯАДАЙ АССР-эй СТАТИСТИЧЕСКЭ УПРАВЛЕНИИН МЭДЭЭСЭЛ

КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаань болоһон Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Буряадай АССР-эй ажалшад республикынгаа байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе һайндэрлэнэн, 1983 ондо ниитын үйлэдбэриие болон арад зоной һуудал байдалые хүгжөөхэ талаар саашадаа дабшалта хэһэн байна.

Промышленнэ болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин, эд бараанай рознично эрьесын, хүн зониие ажаһуудалай талаар хангалгын хэмжээн республика дотор ехэ болоһон, ажалай бүтээсэ болон олзо оруулга саашадаа ехэ болгожо шадаһан байгдана.

Промышленнэ предприятинууд продукци худалдаха, нормативна сэбэр продукци гаргаха түсэбөө дүүргэһэн байна. Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ, хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һуури бэхижүүлхэ талаар хэмжээнүүд бэелүүлэгдээ. Тэрэнэй үндэһөөр гүрэндэ хүдөө ажахын продукци худалдаха түсэб дүүргэлтэ хангагдаа.

БАМ-ай барилга болон бусад шэнэ предприятинуудые барилга, мүнөө хүдэлжэ байһан предприятинуудые шэнэдхэн заһабарилха, техническэ талаар зэбсэгжүүлхэ хүдэлмэри, гэр байрын болон соёлой-ажаһуудалай барилгын хэмжээн үргэдэһэн байна.

Ажалша коллективүүд тухай СССР-эй Хуулиин абтаһанһаа хойшо үйлэдбэри дээрэ ажалай журам бэхижүүлхэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулха, ээн буса ябадалнуудтай тэмсэл шангадхаха талаар хэмжээнүүд абтажа байгаа.

Гэхэтэй хамта зарим һалбаринуудта материальна арга боломжонуудые алмаха даабаринууд, шэнэ техникэ болон технологи нэбтэрүүлхэ түсэб дүүргэгдээгүй.

Республикын арадай ажахы дээрэ хүдэлжэ байһан хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай тоо жэлэй туршада 3 мянган хүнүүдээр олон болоо. Колхозуудай ниитын ажахы дээрэ хүдэлдэг колхозниигуудай тоо мүнөө 25 мянган болоод байна.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Республикын промышленность продукци худалдаха жэлэй түсэбые 100,2 процент дүүргэһэн байна. Буряадай АССР-эй промышленнэ бүхы министерствэнүүд, республикын олонхи районууд түсэбөө дүүргэжэ шадаа.

Шухала хэрэгсэлнүүдые гаргаха даабари үлүүлэгдээ.

Промышленнэ продукци үйлэдбэрилгын бүхы хэмжээн жэл соо 4,2 процент ургаһан байна.

Промышленностиин зарим һалбаринуудай ургалтын ябаса иимэ байна гэбэл:

	1983 оной үйлэдбэриин хэмжээе 1982 онойхитой сасуулхада (процент).
Электроэнергетикэ	109
Түлишын промышленность	104
Хара болон үнгэтэ металлурги	103
Машина бүтээлгэ ба металл болбосоруулга	101
Ой модоной, модо болбосоруулгын ба целлюлозно-саарһанай промышленность	109
Барилгын материалнуудай промышленность	107
Хүнгэн промышленность	104
Эдеэ хоолой промышленность	103
Гурилай, хүрпэйн ба холимол тэжээлэй промышленность	105
Полиграфическа промышленность	102

Ажалай бүтээсэ 3,7 процентээр ургаһан байна. Тэрэнэй ашаар үйлэдбэриин хэмжээнэй ургалтын 88 процент абтаба.

Республикын промышленностьда гаргашалагдадаг салин хүлһэнэй дунда зэргын хэмжээе ажалай бүтээсын ургалтын ябаса ахижа гараа. Продукциин өөрынь үнэ сэн хямдарһан, олзо оршо ехэ болоһон зэргэтэй.

Худалдаагын, нормативна сэбэр продукци абалгын үйлэдбэри болон ажалай бүтээсын ургалтын ябасын түсэбэй дүүргэлтые зарим министерствэнүүдэй, управленинүүдэй, нэгэдэлнүүдэй, предприятинуудай байдалһаа харуулхада иимэ байна:

	Продукци худалдаха (нормативна сэбэр) жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)	1983 онойхиие 1982 онойхитой сасуулхада (процентээр): Үйлэдбэриин хэмжээнэй талаар	Ажалай бүтээсын талаар
Союзна мэдэлтэй промышленнэ предприятинууд			
«Бурятэнерго» гэжэ районно энергетическэ управлени	103	109	106
Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат	104	103	104
Локомотив-вагон заһабарилгын завод	100	100,8	101
«Электромашина» завод*	106	112	118
«Теплоприбор» завод*	100,1	109	109
«Бурятферммаш» нэгэдэл*	85	125	110
Сэлэнгын целлюлозно-картоной комбинат*	105	142	138
«Забайкаллес» нэгэдэл*	100,9	106	106
Тимлюйн цементын завод*	102	102	103
Тимлюйн асбоцемент хэрэгсэлнүүдэй завод*	106	108	110
«Бурятжелезобетон»*	104	109	110
Хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй завод*	100,6	103	103
Республиканска мэдэлэй промышленнэ предприятинууд			
Нарин сэмбын комбинат	100,9	103	102
Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаһанай фабрика	74	109	109
«Бурмясопром» нэгэдэл	100,2	108	113
Һүнэй промышленностиин нэгэдэл	105	106	106
«Байкалрыбпром» нэгэдэл (Буряадай АССР)	118	94	92
«Бурятавторемонт» нэгэдэл	84	95	92
Шэлэй завод*	104	105	106
Хилээмэнэй продуктнуудай управлени*	103	104	105
Хэблэл, полиграфи болон номой худалдаа наймаанай талаар гүрэнэй комитет*	102	103	103
Кондитерска промышленностиин нэгэдэл*	96	99,8	106
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдэлэй промышленность*	104	105	105
тэрэ тоодо:			
Нютагай промышленностиин министерство	102	101	103
Түлишын промышленностиин министерство	110	114	109
Эдеэ хоолой промышленностиин министерство	103	103	101
«Бурятстройматериалы» нэгэдэл	106	106	108
Ой модоной ажахын министерство	106	106	106

*) Нормативна сэбэр продукциин үрэ дүнгүүдээр харуулагдана.

Продукци худалдаагын, үйлэдбэриин хэмжээнэй болон ажалай бүтээсын дүүргэлтын ургалтые республикын городууд болон районуудай хэр зэргээр хангаһые харуулхада иимэ:

	Продукци худалдаха жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)	1983 онойхиие 1982 онойхитой сасуулхада (процентээр): Үйлэдбэриин хэмжээнэй талаар	Ажалай бүтээсын талаар
Улаан-Үдэ город	100,4	103	103
тэрэ тоодо:			
Советскэ	103	104	105
Железнодорожно	100,3	103	102
Октябрьска	100	104	105
Баунтын	94	102	104
Баргажанай	103	98	96
Бэшүүрэй	109	103	103
Зэдын	105	105	102
Яруунын	99,8	108	113
Загарайн	91	97	100,9
Захааминай	104	103	103
Кабанскын	101	118	118
Хэжэнгын	99	108	110
Хяагтын	105	100,7	100,8
Хурамхаанай	104	104	107
Мухар-Шэбэрэй	105	101	106
Ахын	105	105	105
Прибайкалиин	103	105	120
Сэлэнгын	101	103	103
тэрэ тоодо:			
Гусиноозерск город	101	104	103
Хойто-Байгалай	99	97	68
Түнхэнэй	106	102	100,8
Улаан-Үдын	100,1	111	112
Хориин	102	97	152

Дээдэ категориин шанартай продукци үйлэдбэрилхэ түсэб 102,5 процент дүүргэгдэжэ, 1982 онойхитой сасуулбал, иимэ продукциин хэмжээн 8,3 процентээр нэмэһэн, харин промышленнэ бүхы продукциин хэмжээн соо 2,8 процентые эзэлнэ.

Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэй 182 янзын хэрэгсэлнүүд гаргагдана.

Шухала зүйлнүүдэй продукци үйлэдбэрилгэ иимэ байгаа гэбэл:

	1983 ондо үйлэдбэрилэгдэһэниинь	1983 оной хиие 1982 онойхитой сасуулхада (процентээр)
Электроэнерги — миллиард киловатт-часаар	5,4	111
Шулуу нүүрһэн — миллион тонноор	3,5	104
Переменнэ хүсэтэй электродвигательнүүд—мянган хэһэгээр	10,3	114
Приборнууд, автоматизациин хэрэгсэлнүүд, тэдээндэ хэрэгтэй запасной частьнууд—миллион түхэриг	12,5	112
Мал ажалай болон тэжээл үйлэдбэрилгын машинанууд—миллион түхэригөөр	24,1	119
ИРТ-165 гэжэ тэжээл бутаруулха түхеэрэлгэ—мянган хэһэгээр	2,8	137
Барилгын булад хэрэгсэлнүүд—мянган тонноор	29,4	101
Гагнагдамал металл хэрэгсэлнүүд—мянган тонноор	27,5	106
Модо зөөлгэ (колхозуудайхиие оруулангүй)— миллион кубометрээр	4,3	99,9
Барилгын модон (колхозуудгүйгөөр)—миллион кубометрээр	4,0	107
Хюреэдэмэл материалнууд — миллион кубометрээр	1,1	100,8
Зомгоһоор хэгдэһэн хабтагайнууд—мянган (условно) кубометрээр	51,5	90
Целлюлозо—мянган тонноор	116,9	135
Картон—мянган тонноор	103,9	131
Цемент—мянган тонноор	635,0	102
Барилгын хирпиисэ—миллион хэһэгээр (условно)	124,5	108
Хабсаргагдамал түмэр-бетон — мянган кубометрээр	171,6	112
Асбоцементнэ хабтагайнууд (шифер)—(условно) миллион хабтагайгаар	246,6	108
Сонхын шэл—миллион дүрбэлжэн метрээр	15,9	111
Ноohон бүд—миллион дүрбэлжэн метрээр	2,5	92
Сэбэрлэгдэһэн ноohон—мянган тонноор	20,0	106
Трикотаж дотор хубсаһан—миллион хэһэгээр	2,3	100,2
Трикотаж гадар хубсаһан—миллион хэһэгээр	3,4	116
Оёдомол хубсаһан—миллион түхэригөөр	7,8	93
Арһан гутал—мянган пааргаар	57	106
Мяхан (промышленнэ бүйлүүлгэ)—мянган тонноор	32,1	107
Колбасагай зүйлнүүд—мянган тонноор	9,5	106
Эдеэ хоолой загаһанай зүйлнүүд (загаһанай консервэнүүдые оруулалсан)—мянган тонноор	5,9	95
Малай тоһон—мянган тонноор	2,8	106
Һүн—мянган тонноор	74,7	105
Консервэ—условно миллион банкаар	32,5	93
Гурил—мянган тонноор	108,7	100,4
Хилээмэн болон хилээмэнэй зүйлнүүд—мянган тонноор	68,4	99,4
Кондитерска зүйлнүүд— мянган тонноор	21,5	97
Макаронно зүйлнүүд—мянган тонноор	6,4	104
Холимол тэжээлнүүд—мянган тонноор	222,5	101
Соёлой-ажаһуудалай болон ажахын хэрэгсэлэй эд бараанууд—миллион түхэригөөр	57,8	109
Хубсаһа угаадаг машинанууд—мянган хэһэгээр	211,4	111
Мебель—миллион түхэригөөр	14,0	103

Электрын болон дулаан эльшэ үйлэдбэрилхэ, нүүрһэ малтан абаха, гагнагдаһан металл хэрэгсэлнүүдые, барилгын модо, цемент, барилгын хирпиисэ, сонхын шэл гаргаха түсэб дүүргэгдэһэн байна.

Арадай үргэн хэрэглэлэй олон янзын эд бараа үйлэдбэрилгын ургалтые дээшэлүүлхэ талаар түсэблэгдэһэн хараа бэелүүлэгдээ. Түсхайлбал сэбэрлэгдэһэн ноohон, трикотаж дотор хубсаһан, арһан гутал, малай тоһон, шанартай сыр, һүнэй продукци, гурил, соёлой-ажаһуудалай болон ажахын хэрэгсэлэй эд бараануудые, хубсаһа угаадаг машина болон мебель түсэбэй ёһоор үйлэдбэрилэгдөө.

Гэхэтэй хамта целлюлозо, картон, түмэр-бетон хабсаргагдамал хэрэгсэлнүүдые, шифер, трикотаж гадар хубсаһан, оёдомол зүйлнүүд, холимол тэжээлнүүд, консервэ, кондитерска зүйлнүүд болон ондоо хэдэн продукци үйлэдбэрилхэ түсэб дүүргэгдэбэгүй.

Предприятинуудай гурбаһайнь нэгэ хуби баталагдаһан договорой ёһоор, нарядуудые дүүргэлтын талаар хэрэглэгшэдтэ продукци ябуулха даабаряа хангажа шадаагүй.

Зарим предприятинууд, үйлэдбэриин нэгэдэлнүүд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха түсэб дүүргээгүй байна. Тиихэ зуураа хүн зондо шухаг хэрэгтэй бэшэ продукци гаргаһан байха юм.

Үйлэдбэридэ эрдэм наукын болон техникын түйлалтануудые саашадань нэбтэрүүлхэ талаар хүдэлмэри республика дотор үргэлжэлүүлэгдээ.

1983 ондо наука болон техникэ хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй ёһоор арадай ажахыда 119 шухала даабари дүүргэгдэхээр хараалагдаһан байгаа. Тэдэнэй 85-ниинь гүйсэд, 20-ниинь дутуу дүүргэгдээ, харин 14 даабари бэелүүлхэ хүдэлмэри эхилээдүй байһаар.

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат, нарин сэмбын комбинат, «Бурмясопром» нэгэдэл, Нютагай промышленностиин министерство болон бусад шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ даабари дүүргэжэ шадаһан байна.

ХҮДӨӨ АЖАХЫ

Эдеэ хоолой программа доторхи зорилгонуудые бэелүүлэн хүдөө ажахын үйлэдбэриие хурдан түргэнөөр хүгжөөхын, мүн ашаг үрыень дээшэлүүлхээр хүсэлэл эрмэлзэлыень элсүүлхэ талаар агропромышленнэ комплексын хүдэлмэрилэгшэд горитойхон оролдолго гаргаа юм.

Уридшалан согсологдоһон мэдээнэй ёһоор бүхы категориин ажахынуудта дүн хамта 380 миллион түхэригэй хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилэгдөө гэхэ гү, али газар таряалангай 106 миллион түхэригэй, мал ажалай 274 миллион түхэригэй продукци гаргагдаһан байна. 1982 онойхитой сасуулбал, бүхы продукциин хэмжээн 12 миллион түхэригөөр гэхэ гү, али гурбан процентээр дээшэлээ.

1982 онойхитой сасуулбал, 1983 ондо колхоз, совхозуудта ажалай бүтээсэ 5 процентээр нэмээ.

Бүхы категориин ажахынуудта хүдөө ажахын ургамалнуудай тарилга 1983 ондо бүхыдөө 830,5 мянган гектар болоһон байна. Үнгэрһэн жэлэйхитэй сасуулбал, 3,4 мянган гектараар (0,4 процент) дээшэлээ. Ороohото ургамал тарилга 78,8 мянган гектараар гэхэ гү, али хара таряа, обёосой тарилга үргэдхэһэнэй ашаар 20 процент нэмээ юм.

Ороohото ургамалнууд бүхы тарилгын 56 процентые, тэжээлэй—40, хартаабха, овощ 4 процент эзэлнэ.

Уһалагдадаг, хатаагдаһан газар үргэдхэгдэжэ һайнаар ашаглагдадаг болоо. 1983 ондо уһалагдадаг хүдөө ажахын газар 4,4 мянган гектараар (3 процент) үргэдхэгдэжэ, бүхыдөө 168,6 мянган гектарта хүргэгдэһэн байна. Уһалагдадаг газарай тарилга 3 мянган гектараар гэхэ гү, али 8 процентээр үргэдхэгдөө, тэрэ тоодо ороohото ургамалнууд 2,2 мянган гектараар гэхэ гү, али 51 процент, овощ 5 процент, тэжээлэй ургамалнууд 3 процентээр нэмээ.

Хатаагдаһан газар 3 процентээр үргэдхэгдэжэ, 48,5 мянган гектарта хүргэгдэһэн байна.

Гүрэнэй ажахынуудта, колхозуудта, ажахынууд хоорондын предприятинуудта газар таряалангай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ недондонойхиһоо дээшэлээ. Колхоз, совхозуудай ороohо таряа үйлэдбэрилхэ түсэб дүүргэгдээ.

Хүдөө ажахын гол ургамалнуудай ургаса ба бүхыдөө суглуулагдаһаниинь иимэ байна гэбэл:

	Бүхыдөө суглуулагдаһаниинь—мянган тонноор: 1982 ондо	1983 ондо	1983 ондо 1982 онойхидо орходоо	гектарһаа абтаһан ургаса центнерээр: 1982 ондо	1983 ондо	1983 ондо 1982 онойхидо орходоо
Бүхы категориин ажахынуудта						
Ороohо тарян	448,7	592,0	132	11,6	12,8	110
Хартаабха	248,6	243,4	98	99	89	90
Овощ	32,2	34,8	108	105	111	106
Гүрэнэй ажахынуудта, колхозуудта, ажахынууд хоорондын предприятинуудта						
Хартаабха	98,8	106,3	108	70	64	91
Овощ	25,9	28,0	108	98	103	105

Ороohо таряа үйлэдбэрилхэ түсэбөө Зэдын, Яруунын, Захааминай, Прибайкалиин, Түнхэнэй районуудай ажахынууд дүүргээгүй.

Республикымнай зарим ажахынууд ороohо таряанай баян ургаса хуряагаа. Жэшээлбэл, Мухар-Шэбэрэй районой «Родина» колхоз гектарай 29 центнер, энэл районой «Коммунизм» колхоз 23,7 центнер, Улаан-Үдын районой «8-ое марта» колхоз 23,4 центнер, Баргажанай районой Уланай колхоз 22,7 центнер ороohо таряа суглуулжа абаа юм.

Тиихэдэ Бэшүүрэй районой Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоздо хартаабхын эгээл ехэ ургаса абтаа гэхэ гү, али гектарай 190 центнер, Охин Булагай совхоздо 169 центнер хартаабха малтагдаа.

Мухар-Шэбэрэй районой «Загаанский» колхоз гектарай 329 центнер, тиихэдэ Улаан-Үдын районой «Маяк» колхоз — 256 центнер овощ суглуулжа абаһан байна.

Тоосоото жэлэй туршада шэнгээстэй бодосойнгоо талаар 100 процентээр тоолобол, бүхыдөө 32,1 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдажа, 1,7 миллион тонно органическа үтэгжүүлгэ гаргагдаа. Тарилгын гектар бүридэ 25 килограмм минеральна (шэнгээстэй бодосойнгоо хэмжээгээр), 1,5 тонно органическа үтэгжүүлгэ оруулагдаа.

1984 ондо тогтууритай баян ургаса ургуулхын тула колхоз, совхозууд бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулна. Бүхыдөө 2,5 мянган гектарта намарай таряа тарижа, 105 мянган гектарта намарай паар хахалагдаа. Республикын ажахынууд ороohо таряанай үрэһэ хүрэнгөөр гүйсэд хангагданхай. Гэхэтэй хамта ороohото болон ороohото-буурсагта ургамалнуудай үрэһэ хүрэнгэ хааха түсэбөө табан район дүүргээгүй. 1984 оной январиин 1-нэй байдалаар сэбэрлэгдэжэ тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй үрэһэ хүрэнгэ 56 процент гэхэ гү, али нёдондо энэ тоо 51 процент байгаа. Мүнөө үедэ ажахынууд үрэһэеэ тарилгын шанарта хүргэжэ, хүсэд хүрэхөөр хүрэнгэеэ хаажа абахын хажуугаар хүдөө ажахын техникэ заһабарилха хүдэлмэреэ үргэнөөр ябуулна. Мүн поли, сабшалан дээрэ органическа үтэгжүүлгэ гаргаха ажал үргэлжэлһөөр.

Ашаг шэмэтэ адууһа малай тоо толгой иимэ байгаа: (мянган толгойгоор)

	Январиин 1-дэ: 1983 он	1984 он	1984 он 1983 онойхидо орходоо процентээр
Бүхы категориин ажахынууд			
Эбэртэ бодо мал	491,7	506,6	103
Тэрэ тоодо үнеэд	172,4	174,4	101
Гахай	248,3	264,9	107
Хони, ямаан	1756,2	1758,5	100,1
Колхозууд, ажахынууд хоорондын предприятинууд, совхозууд ба гүрэнэй бусад ажахынууд (малай баазануудые оруулангүйгөөр)			
Эбэртэ бодо мал	355,7	361,8	102
Тэрэ тоодо үнеэд	116,4	116,5	100,1
Гахай	150,6	153,7	102
Хони, ямаан	1642,2	1635,9	99,6
Хүн зоной үмсын, хамһабариин ажахынууд			
Эбэртэ бодо мал	133,0	137,2	103
Тэрэ тоодо үнеэд	56,0	57,9	103
Гахай	97,6	111,1	114
Хони ямаан	100,7	99,2	98,5

Республикын колхоз, совхозууд бүхы түрэлэй эхэ малһаа түл абалгаяа бүхыдэнь дээшэлүүлээ. Энэ хугасаа соо үхэр малай, адуу морндой гарза хоролто доошолоо.

Мал ажалай гол продуктнуудые абалга иимэ байгаа гэбэл:

	1982 он	1983 он	1982 онһоо 1983 ондо орходоо процентээр
Бүхы категориин ажахынууд			
Мяха (үүсэлэгдэһэн малай), мянган тонноор	58,7	60,6	103
Һүн (мянган тонноор)	223,2	226,7	102
Үндэгэн миллионоор	200,7	213,4	106
Ноohон (физическэ шэгнүүрээр) тонноор	5872	5791	99,0
Колхозууд, ажахынууд хоорондын предприятинууд, совхозууд, ба гүрэнэй бусад ажахынууд			
Мяхан (үүсэлэгдэһэн малай) мянган тонноор	37,2	40,8	110
Һүн, мянган тонноор	151,2	155,4	103
Үндэгэн, миллионоор	172,9	186,9	108
Ноohон (физическэ шэгнүүрээр) тонноор	5379	5284	98

1982 онойхитой сасуулбал, Улаан-Үдын, Хяагтын, Загарайн, Баунтын, Ахын, Хойто-Байгалай, Баргажанай, Хурамхаанай районуудай ажахынууд мяха тушааха түсэбөө дүүргэжэ, энэ продукци худалдалгаяа үлүүлээ.

Тиихэдэ Хойто-Байгалай, Хурамхаанай, Зэдын, Хориин районуудай ажахынууд һү үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргэхэһээ гадна үлүүлжэ шадаа.

Колхоз, совхозуудта үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1704 килограмм гэхэ гү, али 1982 онойхиһоо 17 килограммаар ехэ һүн һаагдаа. Бусад районуудта орходоо Кабанскын районой ажахынууд үнеэн бүриһөө 2274 килограмм, Хойто-Байгалай (1964 килограмм), Улаан-Үдын (1986 килограмм), Прибайкалиин (1824 килограмм) һү абаһан байна.

1982 онойхитой сасуулбал, тахяа бүхэнһөө 228 үндэгэн суглуулагдаа гэхэ гү, али 3 үндэгөөр дээшэлүүлэгдээ.

Хонин бүриһөө ноohо хайшалалгаһ… дэ — 3…

Үмсын… ленна, … предпри… дөө ажи… бэрилгэ… тэдэнэр… нүүрэр) … һү—2,1 … — 1,4 …

Ниитын… гша үб… лээр ха… һоо за… ха юм. … толгой … тэжээл … байна. 1… нэй бай… хозуудта… ловно … 8 центн… Мүнөө … Ахын р… тэжээлэ…

Бүхы … нуудта … дуктнууд… ха талаа… (мянган т…

	Январиин … 1983 он
Ороohо таряан	90,0
Хартаабха	50,3
Овощ	19,8
Мал, шубуун амидын шэгнүүрээр	61,6
Үүсэлэгдэһэн шэгнүүрээр	36,5
Һүн	126,8
Үндэгэн (миллионоор)	148,2
Ноohон (сэбэр утаһанда оруулжа тоолоходоо) тонноор	2650

Овощһоо бэшэ хүдөө ажахын гол продуктнуудые үйлэдбэрилхэ 1983 оной түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. 1982 онойхитой сасуулбал республика доторнай хүдөө ажахын бүхы зүйлэй продуктнуудые бэлэдхэлгэ дээшэлээ.

1982 онойхитой сасуулбал, мал ажалай продуктнуудые бэлэдхэхэ түсэб дүүргэхэ, гүрэндэ худалдаха даабаряа дээшэлүүлхэ талаар Хойто-Байгалай, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Захааминай, Хориин, Прибайкалиин районуудай ажахынууд горитойхон хубитаяа оруулаа.

Малай байрануудые саашадань оньһожоруулха хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдээ. 1983 ондо 7,2 мянган малай багтаамжатай үхэрнүүдэй, тэрэ тоодо 3,2 мянган үнеэнэй, 4,7 мянган гахайн, 39 мянган шубуунай багтаамжатай байра комплексноор оньһожоруулагдаа. Эбэртэ бодо малай фермэнүүдэй комплексно оньһожоруулгын хэмжээн нилээд дээшэлжэ, 25 процентдэ хүргэгдөө. Тиихэдэ гахайн фермэнүүдые комплексноор оньһожоруулга 58 процентдэ, шубуунай — 63 процентдэ хүргэгдөө.

Уридшалан тоолоһоной ёһоор колхозуудай бүхы олзо 65 миллион түхэриг боложо, 1982 онойхитой сасуулбал, 46,3 миллион түхэригөөр гэхэ гү, али 3,4 дахин дээшэлээ.

1984 оной эхиндэ республика доторнай ажахынууд хоорондын 36 предприяти, эмхинүүд, тэрэ тоодо хүдөө ажахын 4 предприяти тоологдоно.

Хүдөө … лаар … бүхы ко… лион тү… рэнһөө … зуудһаа … риг бол…

Мелиор… 28,8 ми… логдоо.

Респуб… ашаанай … 1289 … 103 мян… 1270 тр… най 452, … лосэй … ха 365 … үтэгжүүл… на, ного… рил гарг… бусад … абтаа.

Хүдөө … (шэнгээст… гээр) 4… хэ гү, … 10,8 мян… неральна … ган тонн… скэ нэм… хамта 3… тэрэ тоо… тарта мо… на. Мүн … ой модо… дээ.

Агропр… байгуулха… хоз, со… ниие хан… бэлэдхэж… приятину… харилсаа… лагдаһан… лой про… рилгые … хэрэгэй … байлгада… байна.

ТРАНСПОРТ БА ХЭЛХЕ…

Ашаа зөөлгые, транспортын тус тус зүйлнүүдэй ашаа болон пассажирнуудые зөөлгын эрьесые тодорхойл…

	1983 ондо дүүргэг дэ…
Ашаа зөөлгэ—миллион тонно	
Түмэр замай транспорт (ашаануудые эльгээлгэ)	—
Автомобильна транспорт	11,0
Гол мүрэнэй транспорт	2,0
Ашаа зөөлгын эрьесэ — миллион тонно-километр.	
Түмэр замай транспорт	—
Автомобильна транспорт	286,7
Гол мүрэнэй транспорт	23,6
Пассажирнуудые зөөлгын эрьесэ — миллион пассажиро-километр	
Түмэр замай транспорт	—
Автомобильна транспорт	856,8
Гол мүрэнэй транспорт	1,0

Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделени ашаануудые эльгээлгын жэлэй түсэбые 101,1 процентээр, тэрэ тоодо, шулуун нүүрһэ зөөлгөөр — 100,0 процент, ой модо зөөлгөөр — 93,0, минеральна болон барилгын материалнуудые зөөлгөөр — 91,3, цементээр — 106,6, ороohо талха зөөлгөөр—118,8 процент дүүргэгдээ.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлгын түсэб 103,3 процент дүүргэгдээ, 1982 ондо орходоо, тэрэнь 4,7 процентээр ехэ болоо.

Подвижной составые хэрэглэлгэ һайжараа; локомотив болон ашаанай вагоной сүүдхын дунда зэргын бүтээсэ хараалагдаһанһаа үлүү байба.

Хэдэ хэдэн предприяти болон организацинууд дүтэлэн тогтохо замууд дээрэ вагонуудые тогтоогдоһон нормоһоо гадуур байлгаа, вагонуудые хүсэд ашаалангүй, ябуулха ушар дайралдаа, түмэр замай станцинуудһ… соонь …

«Буря… ниитын … бильна … нуудые … бые 100,… 1982 онд… хэмжээн … мэбэ.

Пасса… сэб 97,5 … Зөөлгын … тээр нэ…

Хүнгэн … леөһэтэй… лэй түсэб…

Буряад… холбооно… ческэ ү… ниитэ хэ… сэбые 1… лээ. 1982 … бал, хэл… дукциин … ургаа.

(Түгэсэл…

...Н ЖЭЛЭЙ ТҮГЭЛДЭР АЛХАМУУД

трансляционно радиоточконуудай тооe нэмээлгын түсэб 105,2 процент дүүргэгдэбэ.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын түсэб 102,9 процент бэелүүлэгдэбэ. 1982 онойхидо орходоо, тэрэнь 2,7 процентээр ехэ болобо.

...АЛЬНА БАРИЛГА

хэ тэжээргэй цехүүдые —мал ажалда, нэгэ доро 5,5 мянган тонно овощ болон хартаабха хадагалха складуудые ашаглалгада тушаагаа. 30 мянган гектар дээрэ культуртехническэ хүдэлмэри дүүргээ.

Байгал-Худариин совхоздо 6000 гахай харууһалха фермэ, «Птицепром» трестын предприятинуудта — 24 мянган толгой шубуудые харууһалха байранууд ашаглалгада тушаагдаа.

Буряадай АССР-эй мелиорациин болон уһанай ажахын министерство 4,5 мянган гектар газар уһалха, 25,8 мянган гектар бэлшээри уһаар хангаха хүсэтэй түхеэрэлгэнүүдые барижа ашаглаа, 2,3 мянган гектар талмайтай газар хатаагдаа.

Республикын арадай ажахыда һомологдоһон капитальна гаргашанууд бүхыдөө, 1982 онтой сасуулбал, 2 процентээр нэмээ, гол фонднуудые ашаглалгын хэмжээн 15 процентээр дээшэлээ.

1983 ондо агропромышленна нэгэдэлэй һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ һомологдоһон капитальна гаргашанууд 154,1 миллион түхэригтэ хүрөө, 1982 ондо орходоо, тэрэнь 8,7 миллион түхэригөөр гэхэ гү, али 6 процентээр ехэ болоһон байна.

Гүрэнэй барилгын болон хабсаралгын организацинуудай **барилгын товарна продукци** урда жэлдэ орходоо, нэгэ хахадһаа үлүүгээр ехэ болоо. Подрядна хүдэлмэриин хэмжээн 4 процентээр ургаа.

Барилгые эмхидхэлгын **шэнэ онол арганууд нэбтэрүүлэгдэжэ** үргэлжэлөө. 1982 онойхидо орходоо, ажалай бүтээсэ 2,5 процентээр нэмэбэ.

Гэхэ зуура, үйлэдбэриин зарим хүсэнүүдые болон объектнүүдые ашаглалгын 1983 оной түсэбүүд ехэнхи барилганууд дээрэ дүүргэгдээгүй. Байгаалиие хамгаалгада, худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой предприятинуудые барилгада һомологдоһон капитальна гаргашануудай лимидүүд хүсэд хэмжээндэ ашаглагдаагүй.

Барилгын гол эмхинүүд барилгын товарна продукциин талаар жэлэй түсэбые бэелүүлээгүй гэбэл:

	Барилгын товарна продукциин түсэбые бэелүүлгын процент (генеральна болон сэхэ хэлсээнүүдээр)	1983 ондо өөрын хүсөөр дүүргэгдэһэн хүдэлмэриин хэмжээн 1982 онойхитой сасуулхада, процентээр
...организацинууд	89	104
	74	119
...трест	89	106
...рой» управлени	73	103
«Бурятмежкол-	74	95

...ОНОЙ АЖАБАЙДАЛАЙ ...АЛЬНА БА СОЁЛ ...ОРОЛОЙ ХЭМЖЭЭЕ ...ШЭЛҮҮЛГЭ

да **зэргын салин** 1982 онойхидо орходоо 1,5 процентээр дээшэлжэ, 204 түхэриг болобо.

Колхознигуудай ажалай түлөөһэн 13 процентээр ехэ болоо.

Совхозуудай хүдэлмэришэдэй болон алба хаагшадай һарын дунда зэргын салин 1982 онойхитой сасуулхада, 1,9 процентээр ехэ боложо, 169 түхэригтэ хүрэбэ.

Нөөсэлгын кассануудта хүн зоной мүнгэ хадагалалга жэлэй туршада 7 процентээр дээшэлбэ.

Гүрэнэй худалдаа наймаанай болон эд хэрэглэгшэдэй кооперациин **эд бараанай розничнэ эрьесэ**, ниитын эдеэ хоолые оруулалсан, 1983 ондо 1128,4 миллион түхэриг боложо, 1982 онойхидо орходоо 1 процентээр дээшэлбэ. Юрэнхы дээрээ хүдөөгэй хүн зониие хангадаг эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эд бараанай эрьесэ 340,5 миллион түхэригэй болоо.

Ниитын эдеэ хоолые оруулалсан тоолоходо, эд бараанай розничнэ эрьесын жэлэй түсэбэй бэелэл республика дотор бүхыдөө 95,2 процент болоо.

Ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай өөһэдынь бэлдэһэн продукциин худалдалга 66,4 миллион түхэригэй болоо. Тиигэжэ түсэбэй дүүргэлтэ 100,2 процент болобо. 1982 онойхитой сасуулхада, өөрынь үйлэдбэриин продукци гаргалга 2 процентээр дээшэлээ.

Нёдондонойхидо орходоо мяхан, шубуунай мяхан, колбасагай зүйлнүүд, сельдь, загаһанай консервэ, малай тоһон, саахар, виноградай архи, шампанска, трикотажна эд хэрэгсэл, телевизорнууд, холодильнигууд, электропылесоснууд, радиоприемнигууд болон радиолонууд хүн зондо ехээр худалдагдаа.

Республикын хүн зоной **ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн** 24,9 миллион түхэригэй гү, али түсэбэй дүүргэлтэ 100,5 процент болоо. Тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта 8,1 түхэригэй гэхэ гү, али түсэбэй дүүргэлтэ 99,8 процент болоһон байна. 1982 онойхитой сасуулхада, хүн зоной ажаһуудалай хангалгын хэмжээн 5,6 процентээр, хүдөө нютагуудта 5,3 процентээр дээшэлээ. Дунда зэргээр абажа харабал, республикын нэгэ хүн бүхэндэ 25,5 түхэригэй хангалгын юумэ хэгдээ гэхэ гү, али 1982 онойхидо орходоо 3,3 процент дээшээ юумэн хэгдэһэн байна.

Буряадай АССР-эй Хүн зоной ажаһуудалые хангалгын министерство хангалгын хүдэлмэриин хэмжээгээр түсэбөө 100,4 процент дүүргээ, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта 100,1 процент дүүргэһэн байна. Урда жэлэйхидэ орходоо ургалтын темп 106 процент болоо.

Хүн зоной ажаһуудалые хангалгын министерствын финансово-ажахын ажал ябуулгын дүнгөөр түсэбэйнь гарза арбан нэгэн һара соо доошолоо.

1983 ондо республика дотор гүрэнэй гэр байрын фондын 267,8 мянган дүрбэлжэн метр ниитэ талмай заһабарилагдаһан байна. Тэрэ тоодо 94 мянган дүрбэлжэн метр талмайда комплексно заһабари хэгдээ. Гэр байрын фондын капитальна заһабарилгада 10,7 миллион түхэриг һомологдоо.

Ашаглагдажа байдаг трамвайн нэгэ хажуугай лини жэл соо 7,6 километрээр ута болоо. Тиигэжэ 1984 оной январиин 1-дэ 51,1 километртэ хүрэбэ.

Гүрэнэй болон кооперативна предприятинуудай, эмхи зургаануудай, эмхинүүдэй, колхозуудай бариһан 342,5 мянган дүрбэлжэн метр хэрэглэгдэмэл талмайтай **гэр байра**, 2584 һурагшадай һууритай юрэнхы эрдэмэй **һургуулинууд**, 1795 хүнэй һууритай **һургуулида ороодүй хүүгэдэй эмхи зургаанууд**, 95 оротой **больницанууд**, нэгэ халаанда 150 хүниие үзэхэ аргатай **поликлиникэнүүд** баригдажа ашаглагдаа.

Арадай гэгээрэл, эрдэм болон соёл саашадаа хүгжөөгдэһэн байна. 390 мянган шахуу хүн зон элдэб түхэлэй һуралсалда хабаадуулагдаа. Тэрэ тоодо юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта 164 мянган, техническэ мэргэжэлэй һуралсалай зургаануудта 14,2 мянган, 6,8 мянганиинь — дунда эрдэм олгодог техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудта 18,5 мянган хүн тусхай дунда һургуулинуудта, 22,5 мянган хүн дээдэ һургуулинуудта һураа.

1983 ондо 14,6 мянган хүбүүд, басагад дунда эрдэм олоо. Тэдэнэй 5,5 мянганиинь үйлэдбэриһөө таһарангүй һуража гараа.

Мүнөө үедэ һунаагдаһан үдэртэй һургуулинуудта болон бүлэгүүдтэ 48 мянган һурагшад хабаадуулагдана. Энэ хадаа урда жэлэйхидэ орходоо 4,3 процентээр олон.

Һургуулида ороодүй хүүгэдые хүмүүжүүлгын сад үргэлжын эмхи зургаануудта 70-аад мянган үхибүүд ябадаг.

Научна хүдэлмэрилэгшэдэй тоо 2,1 мянган хүн болонхой. Дээдэ һургуулинуудта 4,5 мянган хүн, тусхай дунда һургуулинуудта 5,9 хүн абтаа юм. Тэдэнэй 3,4 мянган хүниинь гэхэ гү, али 32,7 процентнь дээдэ һургуулиин болон техникумүүдэй үдэшын ба заочно һуралсалай таһагуудта абтаа.

1983 ондо 8 мянган мэргэжэлтэд арадай ажахыда эльгээгдэбэ. Тэдэнэй 3,5 мянганиинь дээдэ, 4,5 мянганиинь дунда эрдэмтэй.

Мүнөө үедэ республикын арадай ажахыда дээдэ болон тусхай дунда эрдэмтэй 112,9 мянган мэргэжэлтэд хүдэлжэ байна. Энэ хадаа 1980 онойхидо орходоо 19 процентээр дээшээ болоно. Хүдэлмэришэдэй болон алба хаагшадай 26 процентнь имэ эрдэмтэй болонхой. Хүдэлжэ байһан залуушуулай 82 процентнь дээдэ, тусхай дунда болон юрэнхы дунда эрдэмтэйнүүд.

Жэлэй турша соо техническэ мэргэжэлэй һуралсалай зургаанууд һайнаар мэргэжэнги 11,9 мянган залуу хүдэлмэришэдые бэлдэһэн байна.

Предприятинуудта, эмхи зургаануудта, эмхинүүдтэ болон колхозуудта эмхидхэгдэһэн тусхай курсын, бүлэгэй болон бэеэ дааһан һуралсалай ашаар, мүн институдуудта, факультедүүдтэ, мэргэжэлээ дээшэлүүлгын курсануудта болон һургуулинуудта 170 мянган хүн шэнэ мэргэжэл шудалаа, мэргэжэлнүүдээ дээшэлүүлээ.

740 клуб, 7,7 миллион хэһэг номой жасатай ниитын 599 библиотекэ республикын хүн зониие хангажа байдаг.

Республика дотор 829 кино-түхеэрэлгэ хүдэлжэ, хүн зоной ябаса 19 миллион болоо юм.

Медицинскэ хангалга болон хүн зоной амаралтые эмхидхэлгэ үргэдхэгдөө.

Элдэб мэргэжэлтэй врачнуудай тоо 3 мянган шахуу болонхой.

Больничнэ эмхи зургаануудай, тэрэ тоодо оронуудай тоо, санаторинуудта, пансионадуудта, амаралтын байшангуудта болон баазануудта, туристическэ баазануудта һууринууд олошоруулагдаа.

Зунай туршада 27,8 мянган үхибүүд, эдиршүүл пионерскэ болон һургуулиин лагерьнуудта амараа.

Уридшалан абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор, республикын **хүн зоной тоо** 1984 оной январиин 1-дэ 986 мянган болоод байба.

БУРЯАДАЙ АССР-эй СТАТИСТИЧЕСКЭ УПРАВЛЕНИ.

КПСС-эй ЦК-гай проектые
зүбшэн хэлсэнэбди

ХАРИЛСАА ХОЛБООГОО БЭХИЖҮҮЛГЭ

«ҺУРАГШАДЫЕ ажалда бэлдэлгые, тэдэнние ажалай талаар хүмүүжүүлгые эмхидхэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалга гээшэ үйлэдбэриин коллективүүдэй тон шухала уялга болоно. Һургуули бүхэн өөрын базова предприятитай байха ёһотой», — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай проектын 22-дохи статья соо уншанабди.

Колхозһоо гү, али совхозһоо ондоо томо предприяти хүдөө нютагуудта хомор гээшэ. Манай совхозой хүтэлбэрилэгшэд, ажалшад нютагайнгаа дунда һургуулиин багшанарай болон һурагшадай коллективүүдтэй нягта холбоотой. Залуу үетэниие ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлгэдэ хабаадалсажа, һурагшадые ажахынгаа үйлэдбэритэй 4-дэхи класснаа танилсуулха хүдэлмэриие хамтын түсэбөөр ябуулдагбди. Харилсаа холбоомнай олон янзын юм.

Һурагшадай үйлэдбэриин бригадын байгуулагдажа, түрэл ажахынгаа поли, саашалан, фермэ болон гүүртэнүүд дээрэ ажалладаг болоһоор 25 жэл эрэхэ зун гүйсэхэнь. Бригадын гэшүүд бүхэн тусхай һуралсал гаража, шалгалта тушаадаг. Тэдэнэр нэн түрүүн хүдөө ажахын үйлэдбэриин үндэһэ һууритан танилсана. Тиин механизаторай мэргэжэл шудалжа эхилһэн байна. Жэл бүри дунда һургуули дүүргэһэн 30—40 эдиршүүлэй зариманда трактор шудалһан тухай, гурбанай нэгэ хубида III классай механизаторай үнэмшэлгэ барюулагдадаг болоо. Һургуулиин бригадынхид ороохото, огородой, саадай ургамалнуудаар туршалга хэжэ, дүй дүршэлтэй болоно, эрдэмэй зүбшэлнүүдтэй болон түрүү онол аргануудтай танилсажа, ашаг олзотой үйлэдбэридэ хабаадалсана. Жэшээнь, 1983 ондо бригадын 103 гэшүүд 118 мянган түхэриг олзоборилоо. Һурагшад 4 мянган хонидой нооһо хайшалаа, 6 мянган центнер үбһэ, 200 центнер халаахай, набшаһата тэжээл бэлэдхээ.

Ажабайдалай һайн һайхан жэшээ дээрэ һурагшадые хүмүүжүүлхэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гай проект дотор бэшээтэй. Тиимэ жэшээ мандашье олдохо. Жэшээнь, ажахын тоосооной гурмаар хоёр звено түрүүшынхеэ хүдэлмэрилөө. Һургуулиин үйлэдбэриин һуралсалай талаар инструктор В. П. Злыгостевэй хүтэлбэри доро 7 хүбүүд 30 гектар талмайда хартаабха ургуулба. Бүхыдөө 1860 центнер «хоёрдохи хилээмэн» ажахыда тушаагдаа. Үнинэй багша Д. Д. Тулонова, һурган хүмүүжүүлэгшэ Ц. Б. Цыдемпилова гэгшэд 7 эдир малша басагадтай хамта 1277 хурьгадые шахан таргалуулжа, толгой бүриин шэгнүүрые хоног бүри 150 граммаар нэмээһэн байна.

Дунда һургуулиин һуралсалай-материальна үндэһые бэхижүүлгэдэ манай ажахы өөһэдынгөө хубитые оруулна. Бидэ һургуулида 4 трактор, хүдөө ажахын оньһон техникэнүүдые, таряа хуряалгын комбайн үгөөди. Һуралсалай кабинедүүдые байгуулхада, техникэ заһабарилхада туһалнабди, түлишын-түрхилгын зүйлнүүдээр ханганабди.

КПСС-эй ЦК-гай проектээр хараалагдаһан хэмжээнүүдые бэелүүлжэ, һурагшадай һуралсалай шанарые дээшэлүүлгэдэ, ниитэдэ туһатай ажалые, сүлөөтэй сагыень удхатайгаар эмхидхэлгэдэ совхозой хүтэлбэри, партком, профком, ВЛКСМ-эй комитет саашадаа мүн лэ хубитаяа оруулха түсэбтэй.

Ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлгые, ажалай талаар һуралтые болон срээдүйн мэргэжэлые зүбөөр шэлүүлгые зарим түрэлхид анхаралдаа абанагүй, үхибүүдтэ заабари үгэнэгүй. Тиимэ гэр бүлынхидые олониитын шүүмжэлэлдэ табиха эрхые түс проект дотор хараалха шухала гэжэ һанагдана. Манай тосхондо энэ талаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулагдадаг. Үхибүүдээ хүмүүжүүлхэ уялгаяа мартадаг түрэлхидтэй шангаа хөөрэлдөөн совхозой партнемой зүблөөн дээрэ болодог. Энэ асуудалаар түрэлхидтэй болоһон уулзалга хадаа баримтатай, олон жэшээтэй байха зэргэтэй.

Өөһэдынгөө мэргэжэлдэ үхибүүдээ һурган хүдэлмэрилдэг гэр бүлэнэр Михайловка, Бургалтай тосхонуудтамнай олон юм. Жэшээнь, республикын габьяата механизатор П. В. Доржиев, хартаабхашан Ф. С. Яньков, һаалишан Г. Ц. Тогошеева болон бусад түрүүшүүлые нэрлэмээр. Дунда һургуули дүүргэһэн залуушуулай 80 процентнь мүнөө үедэ совхоздоо ажалай гол хүсэн болонхой.

Ажахынгаа мүнгэ зөөриие гулидхажа, дунда һургуулиин байшан бодхоохо хүдэлмэри эхилээбди. Шэнэ барилгаяа унжагайруулангүй, ойрын болзорто түгэсхэхын түлэ тосхоной бүхы ажаһуугшадые элсүүлэн хабаадуулха хараатайбди. Мүн түс барилгада һурагшад хабаадаха юм. Мүнөө сагай эрилтэдэ харюусамаар шэнэ һургуулиин байшангые ашаглалгада оруулга хадаа алишье талаһаа туһатай хэрэг болохо байна. Һургуулида хэшээлнүүд нэгэ халаанда үнгэргэгдэжэ, һунаагдаһан үдэртэй бүлэгүүдтэ, зургаан наһатай үхибүүдэй һуралсалда тааруу зохид эрхэ байдал байгуулагдаха гээшэ. Мүн ахалагша классуудай хүбүүд, басагадай мастерскойдо, үйлэдбэриин бригадада ажаллаха, ниитын хэмжээ ябуулгануудта хабаадаха, удхатайгаар амарха арга боломжо олгогдохо байна. Һуралсалай байшангуудые, мүн хамтын бусад байрануудые бариха мүнгэ зөөри, нөөсэнүүдые һомолхо эрхэ предприятинуудта, совхозуудта олгохо тухай КПСС-эй ЦК-гай проект дотор хэлэгдэнэ бшуу.

Совхозой хүтэлбэрилэгшэд нютагайнгаа дунда һургуулиие өөрынгөө харьяата һалбари гэжэ тоолон, Бургалтай голой Хуһата нютагта ажалай болон амаралтын шэнэ лагерь байгуулха зорилготой. Һурагшадай үйлэдбэриин бригадын гэшүүд лагериин дэргэдэхи пунктда 4—5 мянган хонидой нооһо хайшалха, 2—3 мянган хурьгадые шахан таргалуулха, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ ушартай. Мүн Бабашка нютагта 70 гектар сабшалан һургуулиин мэдэлдэ үгэхэ һанаатайбди. Һурагшад харюусалгата үйлэдбэриингөө участогуудта ажаллажа, алмалта, арьбалалтын гурим, ажалай бүтээсэ, өөрынь үнэ сэн, продукциин шанар тухай ойлгосонуудтай бодото ажабайдалай жэшээ дээрэ танилсаха болоно.

Михайловкын юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиие 17-той залуушуул дүүргэнэ. Тэд механизатор болоһон үнэмшэлгэтэйшье һаа, 18 хүрөөдүйдөө мэргэжэлээрээ мүнөө хүдэлмэрилхэ эрхэгүй гээшэ. Бүхэли жэл соо залуушуулай зарим хубинь «өөрынгөө мэдэлдэ» үгтэнхэй ябадаг. Энэ муул даа. Юрэдөө, **трактор, машиные 17 наһатайшуулда жолоодуулха эрхэ олгохо үе саг ерээ.**

Сентябриин 1-ниие бүгэдэ арадай һайндэр — эрдэм мэдэсын үдэр гэжэ соносхохоор КПСС-эй проект соо дурадхагдана. **Энэ үдэрые багшанарай һайндэртэй нэгэдхэн тэмдэглэхэдэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ажалшадта, мүн хүдөөгэй һургуулиин коллективтэ тааралдаха байгаа** гэжэ һанагдана.

В. САНЖИЕВ,
Захааминай районой Михайловкын совхозой директор.

АЖАБАЙДАЛЫНЬ—БААТАРШАЛГА

Февралиин 2-то совет лётчик, Советскэ Союзай Герой В. П. Чкаловай түрэһөөр 80 жэлэй ой гүйсэхэнь. Нүхэр тухайгаа Советскэ Союзай Герой авиациин генерал-полковник Г. Ф. Байдуков ТАСС-ай корреспондентдэ хөөрэнэ.

Валерий Павлович Чкаловай нэрэ бүхы дэлхэйдэ гэнтэ, Юрий Гагаринай космосто ниидэһэн шэнгеэр мэдээжэ болоһон юм. Тиихэдэ, аяар 1937 ондо манай экипаж — В. Чкалов, А. Беляков болон би — АНТ-25 самолёдоор Хойто полюс дээгүүр Америкын Холбоото Штадуудта ниидээ һэн. Тэрэ үе сагай хэмжээгээр иимэ орео, хүшэр хүндэ маршрудаар ниидэхэ гээшэ юрэ бусын хэрэг, совет шэнжэлэгшэдэй, эгээл түрүүн харгы зам татагшадай баатар габьяа байһан юм.

1924 ондо Чкалов авиационно һургуули дүүргээд, Ленинград шадар байрлаһан истребительнэ частьда летчигоор томилогдоһон байгаа. Богонихон лэ саг соо Чкалов ниидэлгын тон ехэ шадабаритай болоһон юм. Тэрэнэй шэн зориг, зориһондоо хүрэхэ эрмэлзэл тухай олон тоото баримтануудһаа нэгыень дурдалтай.

Балтиин флотдо һуралсалай боложо байха үедэ Чкалов далай дээрэ «Марат» гэжэ флагманска кораболь олоод, палуба дээрэнь мэдээсэлтэй тугханиие хаяха даабари абаба. Ушар байдал сагай уларилһаа бүришье орео болобо — аадар бороо орожо байба. Гурбан часай үнгэрбэшье, Чкалов аэродромдоо бусабагүй. Бензинэнь нөөсэ дууһаха болоһон байгаа. Летчигые бэдэрхэ хэмжээнүүд абтаба. Харин уданшьегүй тэрэ өөрөө ондоо аэродром дээрэһээ частьдаа хонходожо, даабаряа дүүргэһэн тухайгаа элидхээ: мэдээсэлтэй тугхан кораболь дээрэ хаягдаһан байгаа.

1930 оной һүүл багта Чкалов Агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй научно-туршалгын институдай летчигоор томилогдоһон юм. Эндэ ниидэлгын-шэнжэлхы хүдэлмэридэ шунан оролсожо, сэрэгэй шэнэ самолёдуудые туршадаг летчик болоһон байгаа.

Чкаловые ои тэрэнэй ажабайдалайнь онсо һайхан жалнуудтэ тон ойро мэдэдэг болоо һэм, тиихэдэ тэрэ Советскэ Союзай эгээ эрхим летчигүүдэй нэгэн болоод байдаг бэлэй. Үзэгдөөгүй холо зайда ниидэлгэнүүд, хүшэр хүндэ уларилтай Арктика руу ниидэлгэ Валерий Павловичта манай үе сагай агууехэ летчигэй алдар нэрэ олгоһон юм. Тэрэ үедэ манай хани харилсаан мүнгэлжэ, бүхы наһан соомнай үргэлжэлһэн байха.

Зүгөөр эгээ түрүүшымнай уулзалгые онсолон дурсамаар юм. Би тиихэдэ ниидэлгын дээдын шадабариие шудалжа байгааб. Нэгэтэ Чкалов намда агаарта «дайлалдаха» дурадхал оруулба — истребителиин сэхэ урагшаа добтолгые харуулхаа һанаһан байгаа бэлэй. Агаарта ниидэжэ гараад, самолёдууднай урда урдаһаа дүүлишэбэ. Газар дээрэһээ адаглажа байһан хүнүүдэй одоол самолёдуудынаа мүргэлдэшэхэнь гэжэ һанаха агшам зуура машинануудынай дали дээгүүрээ урбалдан ниидээд, ондо ондоо зүг тээшээ тарашаба. Һанаата болоһон хүн зон сэдьхэлээ амараа һэн.

Газарта буугаад, Чкалов намда дүтэлжэ:

— Ши нам шэнги зоримгой хүн байнаш. Тиигэбэшье эндэһээ хойшо намһаа урид хадуурдаг бай. Тэрэгүй һаа хоюулаа хосорхомнай холо бэшэ, — гээд сухалтайгаар хэлээ һэн. Тэрэ ушарһаа хойшо бидэ «дайлалдаагүй» һэмди, ёһотоил дайсанай ушараа һаань энэ добтолго хэрэглэхээр бэлэн һэмди.

Чкалов онсо ехэ ухаатай, уридшалан хараха бэлигтэй байһан юм. Доогуур ниидэн дайлалдаха шадабариие Чкалов дайнһаа аяар урид бодомжолһон бэлэй. Нэгэ байрадаа эрьен өөдөө дүүлихэ, урбалдаад ниидэжэ ябаһан самолёдоор доотолхо гэхэ мэтэ ниидэлгын эрхим онол шадабариие тэрэл нээһэн габьяатай. Летчик Александр Анисимовтай доогуур ниидэлгын агаарай «байлдаа» харуулхадань, олон юумэ үзэһэншье бэрхэшүүл гайхадаг бэлэй.

Гэхэтэн хамта Чкалов урин зөөлэн, пайн һайхан сэдьхэлтэй хүн байһан. Гэр байрамнай нэгэ газарта байдаг һэн. Тэрэ гайхамшаг хүнэй ажабайдалыень бидэнэр тон дүтэ адаглаха аргатай һэмди. Валерий Павлович литература, искусство, математика һайн мэдэдэг, театрта, хүгжэмдэ дуратай, арадай дуунуудые үндэрөөр сэгнэдэг бэлэй. Хүшэр хүндэ, аюултай ниидэлгэнүүдэй һүүлээр театрта ошохо, мэдээжэ дуушанай гү, али пианистын концертдэ ерэхэ саг олодог һэн. Энэ хүн тон олон нүхэдтэй байһан юм. Уран зохёолшодтой, уран зураашадтай, композиторнуудтай, эрдэмтэдтэй, спортсменүүдтэй, ангуушадтай болон загаһашадтай нүхэсэдэг байгаа.

Гушаад онуудта бүхы совет летчигүүд хойто полюс дээгүүр США ниидэхэ эрмэлзэл, хүсэлтэй байгаа. Харин энэ эрмэлзэлые манай экипаж бэелүүлһэн юм. Ниидэлгымнай үедэ элдэб бэрхэшээлнүүд нэгэнтэ бэшэ ушараа һэн. Үдхэн үүлэн, манан соогуур ниидээбди, самолёднай мүльһөөр хушагдаа. Гэбэшье 63 час 16 минута соо ниидээд, 1937 оной июниин 20-до 19 час 30 минутада (Москвагай сагаар) АНТ-25 самолёднай Ванкуверэй аэродром дээрэ бууһан юм. Хойто полюс дээгүүр авиациин түүхэдэ түрүүшынхеэ ниидэлгэ манай ороной техническэ хүсэ шадалые, совет хүнүүдэй баатаршалгые гэршэлээ бшуу.

1938 оной декабриин 15-да дайшалхы шэнэ самолет туршалгын үедэ В. П. Чкалов наһа бараа һэн. Совет сэрэгэй авиациин түргэн ниидэдэг самолёдтой болохынь тула тэрэ амиа харамнаагүй. Энэл самолёдоор сугтаа хүдэлһэн нүхэдынь агаарта дайсанай самолёдуудые угтажа, бута сохидог байгаа.

Совет хүн зон мүнөөшье Чкаловай нэрэтэй бэлиг шадабари, хүсэл зориг нягтаар холбодог лэ.

(ТАСС).

...катернууд ...рейдэ зог- ...газетын ...бэр олоор бу- ...Бүргүүшэһэ... ...дэрэнь бэ- **шээтэй. Японийн энэ томо портын худалдаашад болон алба хаагшад нигээжэ Накасонэ гэгшын кабинедэй политикые буруушааһанаа мэдүүлбэ.**

ТАСС-эй фотохроника.

ТАСС АПН **ХИЛЫН СААНАҺАА**

МНРП-гэй ПОЛИТБЮРОГОЙ ЦК-гай ТОГТООЛ

УЛААН-БААТАР. Эндэ МНРП-гэй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе, МНР-эй соносхогдоһоор 60 жэлэй ойе һайндэрлэхэ тухай МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой тогтоол тунхаглагдаба.

1924 оной август һарада болоһон МНРП-гэй съезд ороноо капиталис бэшэ замаар хүгжөөхэ хараа шэглэл тодорхойлһон байна гэжэ документ соо хэлэгдэнэ. 1924 оной ноябрьда болоһон Арадай Агууехэ Хуралай сесси МНР байгуулһан тухай түрүүшынгээ конституци соо соносхоһон байна. Иигэжэ политическэ засагые ажалшадай хэрэг болгон, хууляар баталба. Эдэ ушарнууд хадаа ороной хүгжэлтын гол шухала үндэһэ һууринь болоо һэн.

Өөрынгөө гайхамшаг ударидагша — МНРП-гэй хүтэлбэри доро монгол арад Советскэ Союзай али бүхы туһаламжын болон дэмжэлтын аша туһаар ажабайдалайнгаа бүхы талада социально-экономическа гүнзэгы ехэ хубилалта туйлажа шадаа гэжэ тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ. Мүнөө МНР дэлхэйн социалис системын таһаршагүй хубинь болонхой. СЭВ-эй гэшүүн-гүрэнүүдэй экономическа социалис харилсаа холбоондо Монгол орон эдэбхитэйгээр хабаадалсана, социалис оронуудай хоорондын аха дүүгэй харилсаа холбоо хүгжөөхэ хэрэгтэ хам оролсоно.

Эдэ ойнуудые Монголой газар дайда дээрэ марксизм-ленинизмын үзэл сурталан оршон мандалгын һайндэр болгон тэмдэглэхые коммунистнуудые, республикын бүхы ажалшадые МНРП-гэй ЦК-гай Политбюро уряалба. Тиихэдээ социалис байгуулалтадаа шэнэ амжалтануудые туйлахыень хүсэһэн байна.

ҺҮҮЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

БЕРЛИН. СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Эрих Хонеккер ГДР-тэ айлшаар ерэһэн Канадын премьер-министр Пьер Эллиот Трюдое хүлеэн абаба.

Хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэд хөөрэлдэхэ үедөө уласхоорондын байдалай түгшүүрилтэй болоһон тушаа ехэ һанаа зобонги байһанаа мэдүүлбэ. Шахардуу байдалые һуларуулхын түлөө ябуулгын үедэ туйлагдаһан һайн хэрэгүүд хадаа бүхы арадуудай һанал бодолдо харюусама байгаа. Эб найрамдалые хангалга, бэхижүүлгэ мүнөө үе сагай зайлашагүй шухала зорилго болоно. Тэрэнэй түлөө буу зэбсэг үрдилдэн гаргаха ябадалые сарахын түлөө бодото хэмжээнүүдые абаха шухала. Эдэ зорилгонуудые хүсэндэнь хүргэлгэ гүрэнүүдэй болон политическэ ажал ябуулагшадай харюусаха хэрэг болоно. Дайнай аюулые сараха; уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ асуудал хадаа эгээл гол шухала зүйл болоно.

БОНН. Бонндо болоһон пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэһэн Баруун Германиин эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэдэй хүдэлөөнэй координационно комитедэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн И. Ляйнен «Першинг-2» болон далита ракетэнүүдые табиха талмай болгохо ябадалда, немец газар дээрэ дахинаа дайнай эхилхэгүйн тула бидэ бүхы арга шадалаараа эсэргүүсэхэбди гэжэ хэлэһэн байна. Тэрэ январиин 30-да бүхы орон дотор үнгэргэгдэһэн «эсэргүүсэлгын үдэрэй» дүнгүүд тухай тогтоо.

Дайнда эсэргүү хүдэлөөндэ хабаадаһан хэдэн арбан мянган хүнүүд транспарантнуудые барин, томонууд городуудай үйлсэнүүдээр урагшаа дабшаа. Тэдээн дээрэнь «Үхэлтэ аюул асардаг ядерна зэбсэг үгы болог!», «Дэлхэй дээрэхи эб найрамдалта байдалые хамгаалха!», «США-гай мүнөөнэй захиргаан эб найрамдалда аюул асарна» гэһэн үгэнүүд томоор бэшэгдэнхэй байгаа.

Хабарай һарануудай туршада Баруун-Германиин газар дээрэ ракетно-ядерна американ шэнэ буу зэбсэг түхеэрэн тодхолгодо эсэргүү мянга гаран марш координационно комитет үнгэргэхэ юм гэжэ пресс-конференци дээрэ мэдээсэгдэһэн байна.

ХҮН ба байгаали

ХҮБШЫН АГААР ТУНГАЛАГ

Ангуудай үбэлжөөн тухай ганцашье мэргэжэлтэд бэшэ, харин байгаалида дуратай хүн бүхэн hонирходог ёhотой. Үбэлэй ой үльгэр онтохоной оршом мэтээр манда үзэгдэдэгынь гайхалгүйл. Илангаяа ан амитадайнь амидаралда анхархада, бүришье хужарламаар.

Ахын хүнды хүбшэ тайгада ангууд үсөөрөө гэжэ байгаагүй. Агнуури хэхын хажуугаар ан амитадые олошоруулхын тула хэмжээнүүд абтадаг бшуу. Элдэб үзэгдэл ушардаг гаа. Анхаржа харахадамнай, үнгэрhэн жэлдэ хэрмэн иишэмнай үсөөн. Сагай э йтэн уларилhаа боложо, hамар ургаагүй, тиимэhээл хэрмэнүүд хоол бэдэржэ, ондоо нютаг руу нүүhэн байгаа ёhотой.

Хангайн арюун тунгалаг агаар хэды hайхам! Ангуушад гү, али сэнгэн амархаяа ой модондо гарагшад энээниие бодотоор сэгнэдэг лэ. Агнуури тухай хэлэбэл, Ахын госпромхозой 20 гаран ангуушан, hайн дурамаа агнаха дуратай 80 шахуу хүн тайгын баян хэшэг олзоборилжо байнхай.

Наhанайнгаа амаралтада гарсаhаншье хүнүүд энэ хэрэгтэ хабаадалсана. Тэдэнэй тоодо Д. Х. Мандагаев, С. П. Патархеев, Ж. Т. Унжуев ба бусад оролсоно. Ингэжэ эдэ хүнүүднай ниитэдэ туhатай хэрэгтэ хабаадахадаа, бэеынгээ тамирые, шадалые дээшэлүүлнэ гэбэл алдуугүй.

Д. ДУГАРОВ.

АНГУУДАЙ ҮБЭЛЖӨӨН

Үбэлэй дунда янгинама хүйтэн уларилтай январь hара тухай «Наран зун тээшээ, үбэл хүйтэн тээшээ» гэжэ арад зон дэмы хэлсэдэггүй. Үнэхөөрөөшье, энэ үедэ үдэр «борбилоогой алхамаар» нэмэжэ, хүйтэн улам шангададаг гээшэ. Январь hарада зарим үдэшэ, үглөөниинь 35—40 градус хүйтэн болодог, заримдаа бүришье ехээр хүйтэрдэг. hарын hүүлээр Байгал далаймнай мульhэн хуягаар хушагдажа захалдаг.

Хээрэ амидардаг зэрлиг ангууд, шубуудта үбэл эгээл бэрхэтэй хаhань гээшэ. Шубууд энэ үедэ ехээр дааража, хоолоор дуталдажа ядарна. Хүхэ буха, шиисгалдай, шаазгай, турлаагууд айлай газаагуур үбдэл-сүбдэл түүжэ амидардаг. Тиихэдэ hойр, хура, хүдүүнүүд хуhанай буурсаг суглуулжа хооллоно. Тэдэнэр hүниндөө саhан доро хонодог. Юуб гэхэдэ, тэндэнь нэхы хүнжэл доро орохондол адли hалхигүй бүтүү, дулаан байдаг ха юм.

Ой соо ороходо үбдэгсөө саhан. Хон-жэн, агаар тунгалаг. Нарhанай мүшэр дээрэ тогтошоhон саhан элдэб ангуудай дүрсэ мэтээр холоhоо харагдана. Түгсэг дээрэ тогтоhон саhан томо сагаан hархяаг шэнгеэр үзэгдэнэ.

hалхи шуурганда туугдаhан туруута ангууд үндэр газарhаа саhа багатай бэлшээридэ буунхай. Гүрөөhэд сабшалан, таряалан шадар, ойн соорхой, хадын майлада гаража бэлшэнэ. Үдэртөө буртаг шэдхэ соо хороно. Урда хүлнүүдээрээ саhа этэржэ хэбтээд, хибэhэдэhээ хибэжэ амардаг юм. Гуранай яhан эбэр үни унанхай. Эгээл мүнөө үедэ—январиин hүүлээр шэнэ шуhан, эбэр ургажа эхилхэ.

Хандагайнууд уляаhанай шэдхэ соо, ехэнхи ушарта гол горхоной эхиндэ байрлана. Хар турaг үбэлдөө бургааhанай үзүүр, уляаhанай жэжэ мүшэр эдинэ. Ута шасатай хадаа гүнзэгы саhанда тогтонгүй, дуратай газартаа хүрэжэ бэлшэнэ. Тэдэнэй хүрээ шэнги хабтагар эбэр үбэлэй дунда hарада —январь соо унадаг.

Буганууд эдеэлсэ баянтай газар бэдэржэ, түймэртэ дүрэhэн хухюуртай хүндынүүдтэ байрлана. Тэдэнэр айхабтар hэргэг, hонор hэн тула харууhанай газарта хадын оройдо гаража, үдэртөө хэбтэжэ амардаг. Бугын эбэр мартын тэнгээр унажа захалдаг.

Буга хандагайнууд газарай хүрьhэнhөө бушхаhан хужарай амтатай тошо долёохоёо hүниндөө голдо ородог заншалтай.

Бодон гахайнууд hамарай унаhан борбоосгойнуудые бэдэржэ, хушатай хадануудта байрлана. Хүйтэнэй үедэ гахайнууд олоороо сугларжа, модоной мүшэр, хуурай набшаhаар нобшо хэжэ, хамтадаа обоорон хононо. Ороонойнгоо үедэ хадаралдажа, тамираа алдаhан азарга гахайнууд hүрэгhөө амяарлан хоолложо, шадал тэнхээгээ заhана.

Эшээндэ ородог амитад: баабгай, доргон, тарбаган, заряа, зумбараа болон жэрхинүүд нүхэн соогоо набшаhа намаа бамбайтар дэбдеэд, үбэлые унтажа үнгэргэнэ.

Тарянай поли, сабшалан дээгүүр бүдүүн хүзүүнэй мүнүүд олоор дайралдана. Энэ арьятан нэгэхэн hүниин турщада арбаад модоной зайда агнаха шадалтай. Бүдүүн хүзүүн хүдөө ажахыда гуhатай амитадай нэгэн болоно. Энэ мяхаша арьятан нэгэ жэлэй туршада хэдэн зуугаад хулгана, зумбараануудые хюдадаг юм. Жэшээлхэдэ, үбэлдөө бүдүүн хүзүүн эшээндэ хэбтэhэн зумбараануудай нүхэ малтажа ороод досоонь байрлагшадые дууhыень барижа эдидэг. Садхалан ябаа hаа, хулгана, зумбараануудые барижа, нэгэ нүхэн соо суглуулан нөөсэлдэг. Нэгэ зумбараа зундаа 16 килограмм шэлэмэл hайн шанартай ороохо эдидэгынь үнинэй мэдээжэ. Иигэжэ бүдүүн хүзүүн хэдэн зуугаад килограмм ороохо аршална гэбэл алдуугүй.

Энэ үедэ ангуудай нэхы нэмэргэ үдхэн, ута болонхой. Елэн харахан арhатай булган хоол бэдэржэ, нүхэнhөө холуур бүхэли hүниндөө зайгуултана. Энэ, габшагай шүсэн арьятан шандага хэсэжэ хулгана болон тапан доос дэбээрhэн хура hойронуудые шадамараар барижа эдинэ. Хэбаргынаше дайралдаа hаа шэлэ хүзүүн дээрэнь саб буугаад, гүрөөень таhа хазажа унагаадаг. hалхи шуурганай бууходa, булган хэдэн үдэрэй туршада нүхэнhөө гарангүй урид барижа нөөсэлhэн хулгана болон элдэб бишыхан шубуухайнуудаар хооллоно.

Хүйтэн жабартай үдэрнүүдтэ хэрмэн модоной хүнды гү, али элдэб мүшэрнүүдээр хэhэн дулаахан уурхай — хурим соогоо ехэнхи сагаа үнгэргэнэ. Үглөөнэй сагаан жабарай буухалаар, хэрмэн хурилhаа гаража, hагсагархан hүүлээ заhадаг, арбагархан hабарнуудаараа үhэ ноохоёо сэбэрлэдэг. Тиигээд модоной оройhоо газарта hүрэн бууржа, намартаа хадагалhан hамарай борбоосгой, хатааhан hархяагуудаа бэдэрхээ ошодог юм.

Хэрмэнэй арhан эгээл му-

ФЕВРАЛИИН КИНОАФИША

ГАЙХАМШАГТА ИЛАЛТЫЕ УГТУУЛАН...

1984 оной хоёрдохи hара гараба. hарын кинорепертуар янза бүриин жанрай фильмүүдээр баян гэжэ мэдээсэе. «Мосфильм» студида буулгагдаhан **«Оглянись»** гэжэ картина дээрэ түрүүлэн тогтоёбди.

Фильмын героиня Татьяна Суханова (актриса Анастасия Вознесенская) арбан долоо наhа хүрэhэн Виктор хүбүүнтээ үгэеэ ойлголсохоёо болижо ехэтэ зобоно, тулина даа. Уйдхар гашуудалда орохон эхынгээ сэдьхэлэй байдалые хүбүүниинь ойлгохогүйhөө гадна, айхабтар шэрүүнээр хандана. Хүниие хайрлаха, гамнаха сэдьхэл хүбүүндэ огто үгы янзатай. Хүбүүнэйнгээ иимэ муухай зантай, хатуу шэрүүн, архинша, муу аашатай хүн боложо ябаhые эхэнь орой ойлгоо. Мэдэн гэhээнь хүбүүниинь милицидэ үни хада бүридэлдэ абтанхай байгаа. Теэд хайшан гэхэ ёhотойб, ямар хэмжээ абахаб?.. Татьяна хүбүүгээ эшээгээд, аргадаадшье үзэбэ, хайрлаха аа гү гээд уйлаадшье абаба, теэд хүбүүнэйнгээ зүгhөө дэмжэhэн үгэ дуулаагүй...

Тус фильмые режиссер Аида Манасарова найруулан табяа. Тэрэ манай үеын хүнэй оюун бодолые, сэдьхэлэйнь байдалые тайлбарилан харуулхые оролдодог заншалтай юм. Тэрэнэй табиhан «Суд», «Коротко лето в горах», «Ищу мою судьбу», «Вы мне писали...», «Утренний обход» гэжэ фильмүүдынь режиссерой хүсэлые тэмдэглэнэ.

Картинын сценариинь бэшэhэн Эдуард Володарский кино харагшадта үнинэй мэдээжэ. Энэ хүдэлмэринь мүнөө үеын залуу хүн тухай hонирхолтой, харагшадай анхарал татамаар кино болоо гэжэ hанагдана.

Февраль hара соо харуулагдаха удаадахи hонин фильмүүдэй нэгэн **«Легенда о княгине Ольге»** гэжэ картина болоно. Үбгэнэйнгөө hүүлээр засаг гартаа абаhан Ольга тухай янза бүриин домог хэр угhаа хойшо таранхай. Ород гүрэнөөр хэрээhэ абхуулhан Владимир —Ольгын аша— нагса эжы тухайгаа үнэниинь мэдэхэ гэжэ бүхы наhаараа оролдоhон гэхэ. Үндэр наhатай үбгэн боложо, үхэлэй богоhо гэшхэhэн хойноо, өөрынгөө бүхы ажабайдалые шэнжэлэн бодожо үзэхэ үедөө Владимир түшэмэл Ольгын «нюусые» ойлгоhон юм ха,..

Түүхэдэ болон арадай аман зохёолдо нэгэнтэ бэшэ хандаhан залуу режиссер Юрий Ильенко энэ фильмын сценариинь бэшэжэ, экран дээрэ гаргаа. Тус картина дотор X зуун жэлэй Киевскэ Русь харуулагдана. Тэрэ үеын түүхэтэ ажал ябуулагшад — Олег Рюрикович, Святослав Игоревич, Владимир Святославович болон бусад hэргэн бодонхой.

Княгиня Ольгын ролиие актриса Людмила Ефименкын гүйсэдхэхые харахабди. Урда тээньшье актриса Юрий Ильенкын хэдэн фильмдэ наадаhан юм. Л. Ефименкэhээ гадна Лесь Сердюк, Иван Гаврилюк, Константин Степанков, Дмитрий Миргородский, Николай Олялин гэгшэд энэ фильмдэ хабаадана.

«Провал операции «Большая медведица» гэжэ политическэ детективэй үйлэ хэрэгынь Баруун Украинада дайнай hүүлээр болоно. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай дүүрэhэниие мэдэржэ ядажа байhан хүнүүд аха дүүнэрэй арсалдаата шэнэ дайнда шуhаяа адхалсаха баатай болоно. Ой соо хоргодожо байhан бандеровскэ банданууд hүниндөө добтолгонуудые хэнэ.

Эрэлхэг зоригтой совет тагнуулшан Мария Шевчук фильмын гол геройнь мүн. Тэрэнэй hонирхолтой ролиие УССР-эй габьяата артистка Нина Антонова гүйсэдхэнэ.

1941 оной декабрь hэн. Дайсан Москвадамнай тулажа ерээд байгаа. Тэрэл оной август hарада Гитлер Москвае үгы хэхэ болзороо тодорхойлоод, захиралтыень гүйсэдхэхэ нюурнуудые томилhон юм. Волоколамска шоссе дээрэ, Москва шадархи Дедовск городой хажууда полковник Белобородовой сибирскэ стрелково дивизи тогтоо hэн. Тэрэ үдэр оронойнмнай, Москва шадарай тулалдаанай хуби заяан шиидхэгдэхэ байгаа. Комдив Белобородовhоо, дивизиин командир, сэрэгшэ бүхэнhөө тэмсэлэй хайшан гэжэ түгэсэхэнь дулдыдаха байгаа. Урдань дайсанай танкнууд, арадань — Москва. Сухарихын аргагүй. Диилэхэл хэрэгтэй...

«Үнгэрhэн дайнhаа танда эгээл ехээр юун хадуугдаа hэм гэжэ намhаа асуухадань, Москвагай түлөө тэмсэл» гэжэ хододоо харюусагшаб» гэhэн маршал Жуковай үгэнүүдээр фильм эхилнэ. А. Бекэй баримтата туужын үндэhөөр табигдаhан энэ фильм генерал Белобородовто, Эхэ оронойнгоо ниислэл хото хамгаалалсаhан бүхы хүнүүдтэ зорюулагданхай юм.

Өөhэдөө дайнда хабаадаhан авторнууд- сценаристнууд Василий Соловьев Игорь Николаев хоёр фильмын баримтата талыень ехэ наринаар дамжуулхые оролдоhон байна.

Юрэ бусын, hанаан заяанда ороогүй үзэгдэлнүүдые хараха дуратайшуулда **«Лунная радуга»** гэжэ лентэ hонирхогдохо зэргэтэй. Тэрээн соо дурадхагдаhан үйлэ хэрэгүүд бидэниие XXI гү, али XXII зуун жэлнүүдтэ асарна. Тэрэ үедэ хүн түрэлтэн ойро тойронойнгоо планетэнүүдые эзэлээд, замбуулин руу дүтэлжэ ябаха. Газарhаа гадуур зайе эзэлхэ замдаа хүнүүдэй дабаhан ушаралнууд тухай асуудалнуудта фильмын авторнууд өөрынхеэрээ харюусаhан байна.

Ленинскэ шангай лауреат Валентин Ежов залуу режиссер Андрей Ермаштай тус фильм дээрэ хамта хүдэлөө. Олондо мэдээжэ актернууд Владимир Гостюхин, Игорь Старыгин, Юрий Соломин, Георгий Тараторкин, Наталья Сайко болон бусад энэ кинодо наадана.

Республикымнай хото, хүдөөгэй кинотеатрнуудай экранда февраль hарада табигдаха совет фильмүүдэй дундаhаа олониинь Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай темэдэ зорюулагданхай. Тэдэ совет арадай илалта туйлаhаар 40 жэлэй ойдо зорюулагдана.

Гадна, социалис оронуудай фильмүүд харуулагдаха. Жэшээлхэдэ, Чехословакиин **«Между нами мальчиками»** гэжэ фильм тухай хэдэн үгэ хэлэе. Багшын болбосоржо ябаа хүбүүдые хүмүүжүүлгэ тухай фильм хухюунээр, баалалтагүйгөөр хөөрэжэ үгэнэ.

Франциин **«Разиня», «Черный тюльпан»** гэжэ хоёр фильм харуулагдаха. Франциин комедиин одод байhан Луи Фюнес Бурвиль хоёр — «Разиня» фильмын гол геройнууд. Хоёрдохи фильмнь Александр Дюмагай романаар табигданхай.

«Крик раненого» гэжэ энэдхэг фильм гараха гэжэ баярлуулая. Юундэб гэхэдэ, Индиин фильмүүдтэ дуратайшуул илангаяа олон байдаг ха юм.

В. ПАВЛОВА,
Буряадай АССР-эй кинофикациин гүрэнэй комитедэй ахамад редактор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мэдээжэ украин актриса Людмила Ефименко Ольгын рольдо.

ДАЙШАЛХЫ ЗАМАА ДУРСАБА

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда совет арадай илаhаар 40 жэлэй ойе угтуулан, дайнай ветерануудтай уулзалганууд республика дотороо хаа хаанагүй үнгэргэгдэнэ.

...Улаан-Үдын районой Тарбагатайн соёлой байшанда хүн зон урданайхиhаа олоор сугларанхан бэлэй. Дэлхэйн хоёрдохи дайнда совет арадай гаргаhан баатаршалга тухай фашис Германиие бута сохиhон тухай хөөрэhэн номуудай выставкэ табигданхай байгаа. Дайн тухай хөөрөөсэ сэдьхэлээ хүлгүүлэн шагнаха дуратайшуул, фронтын хүшэр хүндэ харгынуудые гаталhан буурал толгойтой ветерануудшье эдэ номуудай хуудаhа иража харана, hанамжануудаа хоорондоо хубаалдана. Тарбагатайhаа дайнда мордоhон сэрэгшэд тухай мүрнүүдэй нютагаархидые илангаяа hонирхуулhаниинь гайхалгүй. Сценэ тааруу зохидсор шэмэглэгдэнхэй. «Эхэ ороноо хамгаалагшадта — алдар соло!» гэhэн томо үзэгүүдээр аржытар бэшэгдэнхэй лозунг үлгөөтэй.

«Священная война» гэhэн дуунай аялга, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайн тухай хонгёо тодо мүрнүүд зэдэлнэ. Соёлой байшангай директор Р. В. Баннова үдэшые нээбэ. Шэрүүн хатуу үе сагта Тарбагатай hууриhаа 500 хүн Эхэ ороноо хамгаалхаяа мордоhон юм. Эдэнэй олониинь дайнhаа бусажа ерээгүй гэжэ тэрэнэй тэмдэглэhэнэй удаа, К. Симоновэй зохёолсор буулгагдаhан «Живые и мертвые» гэhэн кинофильмhээ хэhэгүүд харуулагдаба.

— Георгий Гусляков эдир залуудаа фронт мордоо hэн, — гэжэ Раиса Васильевна хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. —Танкист болоод, Сталинградhаа Берлин хүрэтэрхи замые гаталха заяатай байгаа. Хэды залуушье haа, сэрэгшын солые дүүдуулhан юм. Георгий Ивановичай сээжые Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай хэдэн орден, олон тоото медальнууд шэмэглэнхэй.

Нэрьемэ альга ташалган доро Г. И. Гусляков сценэ дээрэ гарана. Суута «Т-34» танкнуудаар хас тамгата фашистнуудые хюдаhан тухайгаа, дайшалхы нүхэд тухайгаа тэрэнэй дурсан хөөрэхэдэнь, дүлэтэ жэлнүүдэй амисхаал бодотоор мэдэрэгдэхэдэл гэнэ. Дайнай hүүлээр коммунист Г. И. Гусляков хүтэлбэрилхы тушаалнуудта ябаа, Тарбагатайн ажалшадай ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай директорээр хүдэлөө юм.

Хойто фронтдо, далайн сэрэгэй стрелково 69-дэхи бригадын бүридэлдэ Т. П. Калашников дайшалхы замаа эхилээ hэн. Удаань Баруун фронтдо дайлалдаа, милитарис Японой хархис хүсэнүүдые бута сохилгодо хабаадаа. Тимофей Потаповичай габьяа баатаршалгань гүрэн түрын зүгhөө үндэрөөр сэгнэгдэhэн байха юм. Тэрэ армиин тагнуулда ямар даабаринуудые дүүргэдэг байhан тухайгаа онсо дурдан хөөрэбэ. «Эрхим тагнуулшан» гэhэн тэмдэгтэ хүртэhэн ушарынь сэрэгшын уялгые шадамараар дүүргэдэг байhыень гэршэлнэ бшуу. Т. П. Калашниковай наhанайнь нүхэр Надежда Ерофеевнагай намтар, ажабайдал залуушуулда бодото үльгэр жэшээ боломоор юм. 18 наhандаа тэрэ Эрхүү хотодо жолоошодой курсануудые дүүргээд, фронт hайн дураараа мордохо хүсэлтэй байhанаа мэдүүлээ бэлэй. Аэродромуудые хангадаг батальондо жолоошоноор хүдэлжэ, Кенигсберг, Брест, Будапешт хотонуудые сүлөөлэлгэдэ, фашистнарай эшэн — Берлиниие абалгада хабаадалсаhан габьяатай. Дайшалхы олон шагналнуудтай юм. Тимофей Потапович Надежда Ерофеевна хоёр гурбан үхибүүдээ хүмүүжүүлжэ, хүл дээрэнь гарганхай. Ехэнь — Владимир Тарбагатайн транспортна предприятиин директорээр, Анатолий энэл предприятида механигаар хүдэлнэд. Татьяна басаганиинь медсестрагай мэргэжэлтэй болонхой.

1941 ондо Омскын институт дүүргэhэн Д. Т. Кузьменко (Петрова) Улаан-Үдэдэ сэрэгэй госпитальдо ерэжэ хүдэлхөөр зууршалагдаа бэлэй. Шархатаhан сэрэгшэдэй ами наhые абархын, жагсаалдань дахинаа бусаахын тула залуу врач хэды оролдолго гаргаа hэм! «Госпитальдо хүдэлхэдөө, элүүрые хамгаалгын ёhотойл ехэ hургуули гараа hэм. Хүүгэдые эмнэдэг врач байhан аад, хирург боложо мэргэжээб» гэжэ хөөрэхэдэнь, тэрэнэй үдэр hүниие илгадгүй сэрэгшэдэй ами наhанай түлөө тэмсэhэн зоригые тэмдэглэлгүй гаража болохоор аал? Медицинын албанай капитанай нэрэ зэргэтэй Дора Трофимовна запаста гараhан юм. Ехэ Куналейн участково, Тарбагатайн районно больницануудта ажаллаа. Наhанайнгаа амаралтада гаранхайшье haа, үшөөл хүдэлhөөр. Ехэ хүбүүн Юрэнь эхынгээ замые шэлээ. Мүнөө медицинын албанай подполковник юм. Дора Трофимовна арадай депутадуудай районно, сельскэ Соведүүдэй депутадаар оло дахин hунгагдаhан намтартай.

Зал соо аали намдуу байдал тогтонхой. Хүн бүхэн түрэл арадайнгаа, нютагайнгаа сэрэгшэдэй хуби заяан тухай хөөрөө шагнахадаа өөрынгөө ажабайдал, уялганууд тухай ээлүүдгүй бодожо үзэнэ ёhотой. Удаадахи ветеран—М. А. Вельев Москваhаа Берлин хүрэтэр зам гаталhан юм. Энэ замынь анхарал татамаар

СОВЕТ СПОРТЫН ЭРХИМ ТҮЛӨӨЛЭГШЭД

АЛЕКСАНДР ГУНЯШЕВАЙ ДЭЛХЭЙН РЕКОРДНУУД

24-тэй совет штангист — хүндэ шэгнүүртэй Александр Гуняшев 1983 оной hүүл багта дэлхэй дээрэ эгээн хүсэтэй хүн гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ захалhан байгаа. Манай хүндэ атледүүдэй дунда үнгэргэгдэhэн эгээл hүүлшын ехэ мүрысөөндэ — СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө Ленинградта болоhон мүрысөөндэ тэрэ дэлхэйн хоёр рекорд тогтоожо, олоной дунда алдаршаа hэн. 207,5 килограммые угзаран үргэжэ, хамта 462,5 килограммай үрэ дүн харуулhан байгаа. Түрүүшынхидэнь дэлхэйн гурба дахин чемпион Анатолий Писаренкын урдын амжалтые — 1,5 килограммаар, хоёрдохидонь СССР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадын чемпион, 1983 оной дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ мүнгэн медаляар шагнагдаhан Александр Курловичой туйлалтые 2,5 килограммаар үлүүлhэн байха юм.

Энээнтэй дашарамдуулан, hүүлэй хорёод жэлэй хугасаа соо тус шэгнүүртэ ямар үйлэ хэрэгүүдэй, хубилалтануудай болоhые, ямар ехэ амжалтануудай туйлагдаhые тэмдэглэлгүй байжа болохогүй. 60-аад онуудта эндэ түрүүшээр Юрий Власов, удаань Леонид Жаботинский яаха аргагүй булюу байhанаа харуулдаг hэн. Удаадахи 10 жэлдэ Василий Алексеев онсо ехэ амжалта туйлажа, энэ үе соо дэлхэйн 79 рекорд тогтооhон байгаа. Энэ гайхамшагта спортсменэй ехэ спортhоо хахасахадань, эндэ шанга тэмсэл болоно. Онсо юумэниинь юуб гэхэдэ, 1980 оной олимпиадын hүүлээр дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө гурбан мүрысөөндэ илаhан Писаренко нэгэншье рекордгүй үлэбэ бшуу. Олимпийскэ чемпион Султан Рахмановай hүүлээр Писаренкэhээ гадна, Владимир Марчук, Александр Курлович, Сергей Дидык (мүнөө тэрэ түлхин үргэлгөөр дэлхэйн рекорд тогтоонхой — 261 килограмм), Виктор Мосибит болон мүнөө Александр Гуняшев гэгшэд дэлхэйн рекорднуудые тогтооhон байна.

Олимпийскэ чемпион Давид Ригертын хүтэлбэри доро hүүлэй хэдэн hарын туршада hорилго бэлэдхэл хэжэ байhан залуу атлет hүүлэй хоёр жэл соо өөрынгөө шэгнүүртэ эрхимүүдэй тоодо орожо байгаашье haа, дэлхэйн рекорднуудые түрүүшынхиеэ тогтообо. 1982 ондо СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ Гуняшев 445 килограмм үргэжэ, Писаренкэдэ гартаа hэн. СССР-эй арадуудай спартакиадада 450 килограммай үрэ дүн харуулаад, Курлович болон Писаренкэдэ гартажа, бронзо медаляар шагнагдаhан байгаа.

Гуняшев хадаа хүндэ атлетикын шэнэ үеын түлөөлэгшэдэй нэгэниинь болоно. Тэрэ хүдэлсэгүй, гаhар хүндэ бэетэй бэшэ юм. Рекордсмен 188 сантиметр үндэртэй. Өөрынгөө рекорднуудые тогтооходоо, 126 килограмм шэгнүүртэй байгаа. Угзаран үргэхэдөө удаа дараалан 200 болон 207,5 килограммай үрэ дүн харуулба. 245, удаань 255 килограмм түлхин үргэhэн байгаа.

Эдэ бүгэдэ миниин түрүүшын амжалтанууд болоно гэжэ Гуняшев мүрысөөнэй hүүлээр хэлэбэ. «Писаренко, Курлович, Дидык гэхэ мэтын эрхим бэрхэ штан-

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» январиин 28-да үнгэргэгдэhэн 4-дэхи тираж.

«49-hөө 6-ень тааха». 6 — дзюдогоор барилдаан, 12 — гимнастика, 19 — санаар урилдаалгын спорт, 43 — городки, 44 — мотоспорт, 47 — туризм.

«36-haa 5-ень тааха». 7 — классическа барилдаан, 10 — далбагата спорт, 23 — хоёр зүйлэй мүрысөөн ба санаар hелжоролго, 26 — табан зүйлэй мүрысөөн, 29 — стендовэ буудалга.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40— Үглөөнэй гимнастика. 9.55—Уласхоорондын конкурсын лауреат Л. Курдюмова дуулана. 10.20— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 11.00— «Богач, бедняк...» —4 серитэй уран hайханай телефильм. (2-дохи сери). 12.15— Евгений Нестеренкын искусство. 13.15 —hүүлэй hонин. 15.15— hүүлэй hонин. 15.35— Социалис оронуудай баримтата фильмүүд. 16.15 — «Эдиршүүлэй творчество». 16.40—«Шри-Ланка —гайхамшагта олтирог»— киноочерк. 17.05 — Мультфильмнүүд. 17.15— «Гүрэнэй хэрэгүүд — арадай хэрэгүүд». «Депутат булта юумэнэй түлөө харюусалгатай». 17.45— Д. Д. Шостакович. «Струнный квартет № 3».

Улаан-Үдэ. 18.25 — «Байгал». 18.35 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 18.50— «На суровой земле». (3-дахи дамжуулга). 19.20 — «Байгал»

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00.— Олон түмэнэй Ленинскэ университет. Социалис экономикые хүтэлбэрилгэ». 20.35— «Богач, бедняк»— 4 серитэй уран hайханай телефильм (3 сери). 22.00—Время». 22.35 —«Невскэ хэрэм»— хүгжэмтэ дамжуулга. 23.45— «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Огонь для нас» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35— Юрэнхы биологи. 10 класс. «Хромосомная теория наследственности. Генетика пола». 10.05— Испан хэлэн. 10.35— Юрэнхы биологи. 10 класс (дабталга). 11.05 —К. Кулиевай поэзи. 11.35— Зоологи. 7 класс. «Сезонные явления в жизни птиц». 12.00 —«Эжын hургуули». 12.30 — «Дизайнеры» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 12.45— Зоологи. 7 класс (дабталга). 13.10 —Природоведени. 3 класс. «Хойто зүгэй байгаали». 13.30 —Л. Н. Толстой. «После бала». 14.00— Испан хэлэн (дабталга). 14.30— Я. Гашегай ажабайдал, творчество тухай. 15.05 — «Пропавшая экспедиция» — уран hайханай фильм. 16.10— hүүлэй hонин. 16.15, 18.25 — Забhарлалга.

Москва 18.25— «Шатарай hургуули». Белая ладья. 18.55 —«Компрессор» заводой токарь, Ажалай Алдар Солын

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «hунгалта». «Бүгэдэ арадай этигэл найдабари» — суглуулбари. «Республикымнай ажалай дабшаса» — Буряадай АССР-эй статистическэ управлениин мэдээсэл (эхиниинь).

Хоёрдохи хуудаhанда. БАМ. «Алтан үеын жэл» — Ф. Ходаковскиин статья. «Продукциин шанар дээшэлүүлхэ» — А. Хангаловагай статья.

Гурбадахи хуудаhанда. Буряадай АССР-эй Гүрэнэй экономическа ба социальна хүгжэлтын 1983 оной түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд (түгэсхэл).

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Багахан автобусой ехэ программа» — С. Прокопиинкын фото-мэдээсэл.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08. зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-68-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-36. советского строительства и быта—2-69-58. культуры и школ—2-60-61, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81., корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография ... ственного комитета Бурятской ... делам издательств, полиграфии ... ной торговли г. Улан-Удэ, ул. ... Н-03307. Заказ № 27.